Journal of Applied Researches in Geographical Sciences
Print ISSN: 2228-7736 Online ISSN: 2588-5138
https://jgs.khu.ac.ir/

Assessing the sustainability of the components emerging from the urban development strategy (CDS) from the perspective of residents (case example: Ardabil city)

Mohammad Hassan Yazdani [1]✉ | **Samira Saidi Zaranji** [2] | **Kamran Dolatyariyan** [3]

1. Corresponding author, Associate Professor of Geography and Urban Planning, Department of Geography, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.: yazdani@uma.ac.ir
2. PhD student in Geography and Urban Planning, Department of Geography, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran. Saeidi3737@gmail. Com
3. PhD student in Geography and Urban Planning, Department of Geography, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran. Kamrandowllatyari@gmail.Com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received
2023/08/13
Received in revised
2024/05/15
Accepted
2024/09/07
Published
2024/09/09
Published online
2025/09/23

Keywords:
Ardebil city,
modeling,
strategy,
stability,
Urban Development.

ABSTRACT

Urban development strategy represents a contemporary approach in urban planning and management, offering a framework for achieving sustainable urban development through poverty reduction, citizen participation, and increased investment. Like many cities in Iran, Ardabil faces numerous challenges, including inadequate governance, deteriorating infrastructure, substandard housing, weak public utilities, and insufficient social and health services. These issues underscore the necessity of strategic planning to address urban development effectively. This study aims to evaluate the indicators of urban development strategy in Ardabil. Employing a descriptive-analytical methodology, the research is grounded in field investigations. A sample size of 230 participants was determined using Sample Power software. Data analysis was conducted using one-sample T-tests and structural equation modeling (SEM) in AMOS Graphics software .The results of the one-sample T-test revealed that the status of urban development strategy indicators—livability, good governance, bankability, and competitiveness—in Ardabil is suboptimal, with mean scores of 2.21, 2.6, 2.62, and 2.15, respectively. Second-order factor analysis indicated that among the dimensions of urban development strategy, competitiveness, with a factor weight of 0.93, exerts the most significant influence, while bankability, with a factor weight of 0.62, has the least impact. Furthermore, the findings demonstrated that an improvement in the good urban governance index leads to a 0.55 increase in bankability, a 0.76 increase in livability, and a 0.86 increase in competitiveness. These results highlight the interconnectedness of governance quality with other dimensions of urban development, emphasizing the need for integrated strategies to enhance Ardabil's urban sustainability.

Cite this article: Yazdani, Mohammad Hassan., Saidi zaranji, Samira., & Dolatyariyan, Kamran. (2025). Assessing the sustainability of the components emerging from the urban development strategy (CDS) from the perspective of residents (case example: Ardabil city). *Journal of Applied Researches in Geographical Sciences*, 25 (78), 460-487. DOI: http://dx.doi.org/10.61186/jgs.25.78.11

© The Author(s). Publisher: Kharazmi University
DOI: http://dx.doi.org/10.61186/jgs.25.78.11

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

Journal of Applied Researches in Geographical Sciences
Print ISSN: 2228-7736 Online ISSN: 2588-5138
https://jgs.khu.ac.ir/

Extended Abstract

Introduction

The rapid transformations occurring in cities across various dimensions have rendered urbanization a fertile ground for numerous contradictions and social conflicts. In many respects, cities have evolved into environments where poverty and wealth coexist and accumulate within societies. In response to uncertain future conditions, managerial inefficiencies, and the declining quality of urban life, a novel approach emerged in the planning literature in 1999, termed "Urban Development Strategy" (CDS), as introduced by the Cities Alliance. The Cities Alliance posits that the Urban Development Strategy is predicated on principles of governance and effective management, financial viability, competitiveness, and livability. Its objective is to establish conditions that allow citizens to experience a high quality of life and access essential urban services, thereby bridging the divide between privileged and marginalized areas. The goals of this strategy encompass fostering an integrated urban perspective, enhancing governance and management, increasing investment, and systematically and continuously reducing urban poverty. A pivotal aspect of this approach is its acknowledgment of cities as engines of economic development, which have a direct impact on poverty alleviation, local economic growth, and improved governance. Ardabil, the capital of Ardabil Province, confronts numerous challenges, including marginalization, unemployment, the prevalence of dilapidated and unstable structures, inadequate housing, traffic congestion, noise pollution, and weak infrastructure. The primary objective of this research is to evaluate the status of the indicators and components of the Urban Development Strategy in Ardabil. The study aims to address the following questions: What is the current status of Ardabil concerning the dimensions of the Urban Development Strategy? Which dimensions among the indicators and components of the Urban Development Strategy are most significant in Ardabil? What is the relationship between the components and indicators of the Urban Development Strategy within the study area?

Material and Methods

This research is applied in its purpose, descriptive-analytical in its methodology, and survey-based in terms of data collection. To determine the type and degree of relationship between the factors influencing the Urban Development Strategy, structural equation modeling (SEM) was employed using AMOS software. For both descriptive and inferential data analysis, a one-sample T-test was conducted utilizing SPSS software. The statistical population of the study comprised residents of Ardabil. Considering the research subject and hypotheses, Sample Power software was employed to estimate the sample size, resulting in a study sample of 230 individuals.

Results and Discussion

The findings from the one-sample T-test indicate that Ardabil is in an unfavorable position regarding the dimensions of the Urban Development Strategy. The results of the second-order factor analysis revealed that among the dimensions of the Urban Development Strategy, competitiveness, with a factor weight of 0.93, exerts the most significant impact, while bankability, with a factor weight of 0.62, exerts the least influence in Ardabil. Additionally, the research findings demonstrate that an increase in the good urban governance index correlates with a 0.55 increase in bankability, a 0.76 increase in livability, and a 0.86 increase in competitiveness. Finally, it was determined that factors

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

Journal of Applied Researches in Geographical Sciences
Print ISSN: 2228-7736 Online ISSN: 2588-5138
https://jgs.khu.ac.ir/

such as attracting investment to the city, satisfaction with the security of the banking system, the adoption of new technologies in banking, the expertise and skills of city managers, and the accountability of urban laws exert the greatest influence on the Urban Development Strategy process in Ardabil.

Conclusion

This study has examined the indicators of the Urban Development Strategy in Ardabil. The results indicate that the study area is in an unfavorable position concerning the discussed indicators. To achieve comprehensive development in Ardabil, a systematic, long-term, and forward-looking approach to urban planning must be prioritized. Furthermore, to effectively implement urban projects, a fundamental revision of the traditional planning system (master plans) is necessary, with an emphasis on detailed planning and long-term strategies for urban development. Another critical issue is the need to address the incomplete implementation of plans by prioritizing the localization of planning processes and developing a local planning framework based on socio-cultural characteristics as a foundation for decision-making in Ardabil. Lastly, it is important to acknowledge that Ardabil is a historical and cultural city with significant potential concerning climate, tourism, scenic landscapes, agriculture, and music. If urban policymakers adopt a strategic and targeted approach to planning, the economic and tourism prospects of Ardabil can be significantly enhanced, thereby boosting its competitiveness on both national and international levels.

References

Mouratidis K (2021). Urban planning and quality of life: A review of pathways linking the built environment to subjective well-being. Cities. 115:103229. https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103229

Mobaraki, Omid; Sarwar, Houshang, Hatami, Fathullah. (2018). Evaluation of urban development strategy (CDS) indicators in Zanjan, Urban Management Studies, 11 (38): 10-23. (in persian). https://ums.srbiau.ac.ir/article_15332.html

Soushi, Suzuki. & Peter, Nijkamp. (2018). Winners in the urban champions league – A performance assessment of Japanese cities by means of dynamic and superefficient DEA, Journal of Urban Management, Vol.7, pp.6–20. https://doi.org/10.1016/j.jum.2018.01.001

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی
شاپا چاپی: ۷۷۳۶-۲۲۲۸ شاپا الکترونیکی: ۵۱۳۸-۲۵۸۸
https://jgs.khu.ac.ir/

سنجش پایداری مؤلفه‌های برآمده از استراتژی توسعه شهری (CDS)[1] از منظر ساکنین (نمونه موردی: شهر اردبیل)

محمدحسن یزدانی[1]✉، سمیرا سعیدی زارنجی[2]، کامران دولتیاریان[3]

۱. نویسنده مسئول، استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، گروه جغرافیا، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
رایانامه: yazdani@uma.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، گروه جغرافیا، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
رایانامه: Saeidi3737@gmail. Com

۳. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، گروه جغرافیا، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل ، ایران.
رایانامه: Kamrandowllatyari@gmail.Com

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:
۱۴۰۲/۰۵/۲۲
تاریخ بازنگری:
۱۴۰۳/۰۵/۱۵
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۳/۰۶/۱۷
تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۰۶/۱۹
تاریخ انتشار آنلاین:
۱۴۰۴/۰۷/۰۱

کلیدواژه‌ها:
استراتژی،
پایداری،
توسعه شهری،
شهر اردبیل،
مدل‌سازی.

چکیده

استراتژی توسعه شهری رویکردی نوین در برنامه‌ریزی و مدیریت شهری است که با کاهش فقر، مشارکت شهروندی و افزایش سرمایه‌گذاری می‌تواند زمینه را برای رسیدن به توسعه پایدار شهری فراهم سازد. شهر اردبیل مانند بسیاری از شهرهای ایران با مشکلات عدیده‌ای از قبیل، حکمروایی نامناسب، بافت‌های فرسوده، مسکن نامناسب، ضعف زیرساخت‌ها و کمبود خدمات اجتماعی - بهداشتی مواجه است که مجموع این عوامل ضرورت توجه به برنامه‌ریزی استراتژیک را نشان می‌دهد. هدف این مقاله سنجش شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در شهر اردبیل می‌باشد. روش تحقیق توصیفی- تحلیلی و مبتنی بر بررسی‌های میدانی است. حجم نمونه با استفاده از نرم‌افزار Sample Power ۲۳۰ نفر برآورد گردید. جهت ارزیابی نهایی و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری T تک نمونه‌ای و نیز از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) در نرم‌افزار AMOS Graphics استفاده گردید. نتایج حاصل از آزمون T تک نمونه‌ای پژوهش نشان داد وضعیت شاخص‌های استراتژی توسعه شهری شامل زیست پذیری، حکمروایی مطلوب، بانکی بودن و رقابت‌پذیری در قلمرو موردمطالعه با میانگین‌های ۲/۲۱، ۲/۶، ۲/۶۲، ۲/۱۵، در وضعیت قابل‌قبولی قرار ندارند. نتایج تحلیل عاملی مرتبه دوم پژوهش نشان داد از میان ابعاد استراتژی توسعه شهری، بُعد رقابتی بودن با بار عاملی ۰/۹۳ داری بیشترین اثرگذاری و بُعد بانکی بودن با وزن عاملی ۰/۶۲ دارای کمترین اثرگذاری در شهر اردبیل می‌باشند. همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد که با افزایش شاخص حکمروایی خوب شهری بُعد بانکی بودن به میزان ۰/۵۵، بُعد زیست پذیری به میزان ۰/۷۶ و بُعد رقابتی بودن به میزان ۰/۸۶ افزایش می‌یابد.

استناد: یزدانی، محمدحسن؛ سعیدی زارنجی، سمیرا؛ و دولتیاریان، کامران (۱۴۰۴). سنجش پایداری مؤلفه‌های برآمده از استراتژی توسعه شهری (CDS) از منظر ساکنین (نمونه موردی: شهر اردبیل). *نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۲۵ (۷۸)، ۴۸۷-۴۶۰. http://dx.doi.org/10.61186/jgs.25.78.11

ناشر: دانشگاه خوارزمی تهران.

© نویسندگان.

[1] - City Development Strategy

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

مقدمه

بر اساس گزارش‌ها و آمارهای سازمان ملل (سازمان ملل[۲]، ۲۰۱۹: ۱). ۳۰ درصد از جمعیت جهان در سال ۱۹۵۰ در مناطق شهری زندگی می‌کردند. این درصد در سال ۲۰۱۸ به ۵۵ درصد افزایش‌یافته و پیش‌بینی می‌شود این مقدار جمعیت شهرنشین تا سال ۲۰۲۴ به ۵۷ درصد و تا سال ۲۰۵۰، به ۶۸ درصد برسد (شورای ساختمان‌های بلند و زیستگاه شهری[۳]، ۲۰۲۰: ۲، سازمان جهانی بهداشت[۴]، ۲۰۲۰). لازم به ذکر است که با توجه به تمرکز فرصت‌های کاری و اجتماعی درون شهرها و تمرکز حدود ۸۰ درصد از ثروت‌های جهانی در آن، رشد پدیده شهرنشینی غیرقابل‌کنترل بوده و همواره بر رشد جمعیت شهرها افزوده خواهد گشت (سواکول[۵]، ۲۰۲۰، هود کنسن[۶] و همکاران، ۲۰۱۸، سازمان ملل[۷]، ۲۰۱۹، گریفیث[۸] و همکاران، ۲۰۱۹). با توجه به تغییرات شتابان شهرها در ابعاد مختلف، می‌توان گفت که شهرنشینی بستر انواع تضادها و تعارض‌های اجتماعی در جوامع است و به تعبیری شهرها در هر جامعه‌ای به محل انباشت فقر و ثروت تبدیل شده‌اند (سو شی و پیتر[۹]، ۲۰۱۸: ۸). مسائل و مشکلات موجود در شهرها نشانگر عدم تحقق شاخص‌های پایداری در آن‌هاست؛ بنابراین با توسعه شهرها و مطرح شدن اصل توسعه پایدار، توجه به اصل پایداری هر چه بیشتر موردتوجه قرار می‌گیرد. ازاین‌رو، اندیشمندان در راستای توسعه پایدار در پی یافتن راهکاری برای برون‌رفت از این مشکلات هستند (وایمین و شویان[۱۰]، ۲۰۲۰: ۶۷۴، برنامه توسعه سازمان ملل[۱۱]، ۲۰۱۸).

بنابراین در پاسخ به شرایط نامطمئن آینده، ناکارآمدی مدیریتی و کاهش کیفیت زندگی در شهرها، از سال ۱۹۹۹ رویکرد نوینی در ادبیات برنامه‌ریزی تحت عنوان استراتژی توسعه شهری توسط سازمان ائتلاف شهرها به وجود آمد (موسوی و کیخسروی، ۱۳۹۸: ۲). بنا بر تعریف مطالعات سازمان ائتلاف شهرها، راهبرد توسعه شهری بر پایه حاکمیت و مدیریت خوب، بانک‌پذیری، رقابت‌پذیری و قابلیت زندگی استوار است (موراتیدیس[۱۲]، ۲۰۲۱: ۶)؛ و بر آن است که زمینه‌های برخوردار شدن شهروندان از زندگی و خدمات پایه شهری را فراهم ساخته، شهر کامل یا شهر برخوردار را در برابر شهر محروم یا شهر فاضل احیا کند، اهداف استراتژی توسعه شهری شامل استراتژی دورنمای یکپارچه شهری، بهبود حکومت و مدیریت، افزایش سرمایه‌گذاری و کاهش سیستماتیک و مداوم فقر شهری است. بیشترین اهمیت این رویکرد این است که به‌عنوان یک استراتژی گسترده شهری، شهر را به‌عنوان موتور توسعه اقتصادی در نظر می‌گیرد و تأثیر مستقیم در کاهش فقر، رشد اقتصاد محلی و بهبود حکمرانی دارد (مبارکی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۰).

اگرچه CDS در هر شهر منحصربه‌فرد است اما تجربه نشان داده است که تقریباً همه شهرهای موفق در جهان به پنج موضوع اصلی شامل معیشت، کیفیت محیط شهری و ارائه خدمات و بهره‌وری انرژی، شکل و زیرساخت فضایی، منابع مالی و حکمرانی می‌پردازند (سازمان ائتلاف شهرها[۱۳]، ۲۰۲۰). این راهبرد چهار مرحله اساسی و مهم دارد، مرحله اول: کجا هستیم؟ در این مرحله شهر از تمامی ابعاد اعم از اقتصادی، اجتماعی، منابع محلی زیست، جغرافیا و قابلیت‌ها و ضعف‌ها و انتظارات گروه‌های ذینفع مورد شناسایی و بررسی قرار می‌گیرد. مرحله دوم: می‌خواهیم کجا باشیم؟ پس از گذراندن مرحله اول و تجزیه‌وتحلیل داده‌ها و اطلاعات، برآورد نیازها و انتظارات جامعه، چشم‌انداز شهر تنظیم می‌شود. مرحله سوم: چگونه به آنجا برسیم، گزینش و تدوین برنامه‌های مداخلات برای رفع مشکلات و نیازها در این مرحله صورت می‌گیرد. ضروری است در این مرحله با استفاده از روش‌های ارزیابی راهبردی، برنامه‌های مختلف موردسنجش قرار گیرد. مرحله چهارم:

2 - United Nations
3 - CTBUH
4 - WHO
5 - Sovacool
6 - Hodkinson
7 - United Nations
8 - Griffiths
9 - Soushi and Peter
10 - Wiemin and Xiaoyang
11 - United Nations Development Programme
12 - Mouratidis
13 - Cities Alliance

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

چه اقداماتی باید انجام دهیم؟ در این مرحله با تعیین راهبردها، برنامه‌های مشخص‌شده برای اقدام و پروژه‌ها، جزئیات اجرایی دستیابی به چشم‌انداز ارائه می‌شود و مسئولیت‌های حاکمیت محلی، جامعه، نهادهای خصوصی و اشخاص تعیین می‌گردد (رضویان و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۳). در ایران نیز، با وجود اینکه بیش از هفت دهه از عمر اجرای طرح‌های مختلف شهری می‌گذرد ولی عملاً معدود ارزیابی مستمری از کیفیت و کمیت این طرح‌ها صورت پذیرفته است (رهبرنیا و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۳۶۴) و مانند بسیاری از کشورهای درحال‌توسعه شهرهای ایران به لحاظ ارائه کارکردها و عملکردهای ضعیف و مشابه در ابعاد مختلف نتوانسته‌اند جایگاه مناسبی برای حضور در شبکه شهری جهانی بیابند.

شهر اردبیل مرکز استان اردبیل می‌باشد که با چالش‌های مختلفی مانند حاشیه‌نشینی، بیکاری، وجود بافت‌های فرسوده و ناپایدار، مسکن نامناسب، ترافیک و آلودگی صوتی و ضعف زیرساخت‌ها مواجهه است. علی‌رغم اینکه این شهر، به‌صورت بالقوه، برخی از زمینه‌های توسعه پایدار به‌ویژه از لحاظ اقتصادی، فرهنگی و گردشگری را دارا می‌باشد، اما بررسی روند تهیه و اجرای طرح‌های مختلف توسعه این شهر، نشان داده است که تلاش برای تحقق توسعه پایدار، بر مبنای قابلیت‌های موجود در شهر، مورد غفلت قرار گرفته است. استراتژی توسعه شهری (CDS)، بر رشد اقتصادی و رقابت‌پذیری، مشارکت اجتماعی و کاهش فقر شهری تأکید دارد و با دیدگاه‌های نوین توسعه پایدار هماهنگ می‌باشد و می‌تواند بستری برای رشد پایدار و ارتقای وضعیت شهرها را فراهم کند؛ هدف اصلی پژوهش حاضر سنجش وضعیت شاخص‌ها و مؤلفه‌های استراتژی توسعه شهری در شهر اردبیل است و سعی شده است تا به سؤالات ذیل پاسخ داده شود. ۱- وضعیت شهر اردبیل از لحاظ ابعاد استراتژی توسعه شهری چگونه است؟ ۲- در میان شاخص‌ها و مؤلفه‌های راهبرد توسعه شهری در شهر اردبیل کدام بعد دارای اهمیت بیشتری است؟ ۳- ارتباط بین مؤلفه‌ها و شاخص‌های راهبرد توسعه شهری در محدوده مطالعه به چه صورت است؟

با توجه به قلمرو موضوعی تحقیق برخی مطالعات انجام‌گرفته در زمینه پژوهش موردبررسی قرار گرفته است. احد نژاد و همکاران (۱۳۹۷) شاخص‌های استراتژی توسعه شهری (CDS) در شهر زنجان را موردبررسی قرار دادند، نتایج پژوهش حاکی از آن بود که ماتریس ارزشیابی عوامل داخلی و خارجی برابر با مقادیر ۲/۲۶ و ۲/۴۰ می‌باشند و از مقدار عددی ۵/۲ کمتر بودند، همچنین در این تحقیق مشخص شد که شاخص‌های استراتژی توسعه شهری با تحلیل SOWT در شهر زنجان بسیار ضعیف می‌باشند، در نهایت اولویت‌ها و راهبردهای برای برنامه‌ریزی استراتژیک شهر زنجان مشخص گردید. هوشیار (۱۳۹۹) در تحقیق خود با عنوان چشم‌انداز سازی مشارکتی مبتنی بر راهبرد CDS در شهر اشنویه نشان داد که میانگین کلی شاخص CDS در شهر اشنویه ۲/۶ است و بهترین استراتژی برای شهر اشنویه تا سال ۱۴۱۵ تقویت عملکرد کشاورزی است. کریمیان بستانی و راشکی قلعه‌نو (۱۳۹۹) دستیابی به توسعه پایدار با تأکید بر استراتژی توسعه شهری در چابهار را بررسی کرده‌اند، یافته‌ها نشان داد که در میان شاخص‌های موردبررسی قابلیت زندگی دارای بالاترین وزن و رقابتی بودن داری کم‌ترین وزن در شهر چابهار بود. در پژوهشی دیگر حسینی و همکاران (۱۴۰۰) راهبرد توسعه شهری در شهر گلوگاه مازندران را مورد تحلیل قرار دادند یافته‌های پژوهش نشان داد که شهر گلوگاه با چالش‌هایی مواجه است که این عوامل منجر به کاهش کیفیت زندگی شهری در این شهر شده است و به‌طورکلی مشخص شد که وضعیت شهر گلوگاه از دید کارشناسان و شهروندان از سطح ضعیفی برخوردار است. زیاری و همکاران (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای به تحلیل و شناسایی پیشران‌های کلیدی راهبرد توسعه شهر با رویکرد آینده‌پژوهی پرداخته و نتایج پژوهش بیانگر این بود که رقابت‌پذیری شهری، برند سازی شهری، اثربخشی دولت، دسترسی به خدمات عمومی و برنامه‌ریزی راهبردی بیشترین میزان تأثیرگذاری بر فرایند راهبرد توسعه شهر را خواهند داشت که باید موردتوجه برنامه‌ریزان و مدیران شهری قرار گیرد. رفیعی و همکاران (۱۴۰۱) استراتژی توسعه شهری سکونتگاه‌های حاشیه‌ای در محله امیر عرب اصفهان را موردمطالعه قرار داده‌اند و با استفاده از ماتریس SOWT به شناسایی نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای قلمرو موردمطالعه پرداخته‌اند.گراف و دولف[14] (۲۰۲۰) در تحقیقی به سنجش نقش برنامه‌ریزی استراتژیک در شهرها اقدام نموده‌اند و اظهار کرده‌اند که برنامه‌ریزی راهبردی توسعه شهری به دنبال

14 - De Graaf and Dewulf

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

مشکلات رشد افزون شهرها در دهه‌های اخیر به وجود آمده و این نوع برنامه‌ریزی برای حل مشکلات شهرها به‌صورت تئوریک و عملی توسعه‌یافته است. سیمون الیاس بیبری و همکاران[15] (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان برنامه‌ریزی و توسعه شهری فشرده: شیوه‌ها و استراتژی‌های نوظهور برای دستیابی به اهداف پایداری به بررسی دو شهر گوتنبرگ و هلسینبورگ در کشور سوئد پرداخته، نتایج تحقیق نشان داد که فشردگی، تراکم، تنوع، کاربری مختلط، حمل‌ونقل پایدار و فضای سبز، استراتژی‌های اصلی برنامه‌ریزی و توسعه شهری فشرده در این دو شهر هستند، همچنین یافته‌ها نشان داد که در میان عوامل فوق ارتباط قوی و مهمی بین تراکم و فضای سبز در شهرهای نام برده وجود دارد. در ارتباط با نوآوری پژوهش می‌توان گفت پژوهش حاضر سعی کرده تا ضمن بهره‌گیری از پژوهش‌های قبلی، خلأ آن‌ها را در انسجام و عدم استفاده شاخص‌ها و نماگرها پوشش دهد. به‌طور مثال، نماگرهای نوآوری و خلاقیت، زیرساخت فناوری اطلاعات، ارتباطات بین‌المللی با شهرهای دیگر از نماگرهایی است که در برنامه‌ریزی استراتژیک اردبیل موردتوجه و تحلیل قرار گرفته است اما در تحقیقات قبلی توجهی به این نماگرها نشده است. همچنین لازم به ذکر است که برای محدوده موردمطالعه یعنی شهر اردبیل تاکنون تحقیقی با این عنوان صورت نپذیرفته است. شهر اردبیل به‌عنوان یک شهر مرزی، دارای پتانسیل‌ها و اهمیت بسیار بالایی در زمینه گردشگری، تجارت و مسائل امنیتی است که می‌توان با سنجش نماگرهای برآمده از استراتژی توسعه شهری ابعاد مختلف آن را مورد واکاوی قرار داد و زمینه پایداری نظام فضایی- مکانی این شهر را فراهم آورد. در نهایت می‌توان گفت که در سال‌های اخیر اجرای طرح‌های جامع و سایر پروژه‌های شهری بدون مشارکت مردم رکن اساسی مدیریت شهری شده است و مدیران بنا به دلایل مختلف علاقه‌ای به استفاده از نظرات و مشارکت مردم ندارند. بر این اساس پژوهش پیش رو دیدگاه‌ها و نظرات شهروندان را در مورد وضع موجود شهر مورد واکاوی قرار داده و پیشنهادهایی با قابلیت اجرایی بالا برای آینده شهر اردبیل مطرح کرده است.

مبانی نظری نقدی از دانش موجود پیرامون موضوع تحقیق است. به سخنی بهتر منظور از مبانی نظری، تئوری‌ها، نظریه‌ها و مدل‌های کمی و کیفی علمی است که محقق به‌عنوان ساختار اصلی پژوهش خود انتخاب می‌کند تا بدین طریق بتواند نتایج پژوهش خود را در راستای آزمون نظریه یا مدل موردنظر تحلیل، تفسیر و تبیین کند. با این مقدمه به‌صورت مبسوط به شرح مفاهیم و شاخص‌های استراتژی توسعه شهری پرداخته می‌شود.

استراتژی عبارت است از مجموعه‌ای از رویه‌های بلندمدت که به‌وسیله مدیران برنامه در قالب اهداف، خدمات، سیاست‌ها و طرح‌های عملی ترسیم می‌گردد (مهدی زاده، ۱۴۰۰: ۷۴). برنامه‌ریزی استراتژیک یا همان برنامه‌ریزی راهبردی در واقع از بطن مدیریت استراتژیک زاده شده است که ابتدا در دهه ۱۹۶۰ در قلمرو فعالیت شرکت‌های تجاری در آمریکا رواج پیدا کرد از نظر برایسون[16]، برنامه‌ریزی راهبردی فرایندی هشت مرحله‌ای و بسیار منظم‌تر و مدبرانه‌تر و مشارکتی از دیگر فرایندهاست، این نوع برنامه‌ریزی دارای جامعیت و دید بلندمدت است از جمله دیگر ویژگی‌های برنامه‌ریزی راهبردی می‌توان به این موارد اشاره کرد که، تفکیک سطوح برنامه‌ریزی (راهبردی و اجرایی) تلفیق فرآیند تصمیم سازی و تصمیم‌گیری، تأکید بر انعطاف‌پذیری، پویایی و اصلاح‌پذیری، تلفیق اهداف کالبدی با اهداف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، تأکید بر عدم تمرکز و فرآیند چرخه‌ای، تأکید بر افق زمانی کوتاه‌مدت و گام‌به‌گام است (قاسمی راد و لطفی، ۱۳۹۸: ۳۰-۲۸)؛ و در یک تعریف اولیه و ساده استراتژی توسعه شهری عبارت است از یک برنامه عملی برای توسعه متعادل در شهرها که در این فرآیند توجه اصلی بر روی تقویت اقتصاد رقابتی در قبال کاهش فقر، مسائل محیط‌زیست، ساختار شهری، زیرساخت‌ها و ساختار مالی قرار می‌گیرد. استراتژی توسعه شهری در واقع برنامه‌ای است با ماهیت راهبردی که توأمان بر تهیه و اجرای سند تأکید می‌کند. سند مزبور وسیله‌ای است که در آن تکنیک‌های مشارکتی به کار گرفته شده و هدف اصلی آن تأمین توسعه پایدار شهری از طریق ایجاد ظرفیت اجتماعی برای انداز چشم سازی مشارکتی و اقدام همگانی است. این سند از طرفی بر اساس یک چشم‌انداز مشترک جهت ارتقاء کیفیت اداره و مدیریت شهری، افزایش میزان سرمایه‌گذاری به‌منظور افزایش نرخ اشتغال و کاهش پایدار فقر شهری تدوین می‌شود و از طرف دیگر، تهیه می‌شود تا رشد شهرها متضمن عدالت اجتماعی باشد که این

15 - Simon Elias Bibria
16 - Bryson

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

امر از طریق همکاری و مشارکت افراد جامعه در راستای ارتقای کیفیت زندگی شهری همه شهروندان میسر می‌شود (پوراحمد و همکاران،۱۳۹۴: ۴۰). همچنین این نوع برنامه‌ریزی شهرها را قادر می‌سازد تا با توسعه چارچوب‌های نهادی فرصت‌های بیشتری خلق کنند (قاسمی راد و لطفی، ۱۳۹۸: ۲۴).

شاخص‌های استراتژی توسعه شهری (CDS): **زیست پذیری**[۱۷]: کیفیت محیطی جوامع و میزان سطح توسعه‌یافتگی دو عامل کلیدی مؤثر بر زیست پذیری شهری هستند (لی و همکاران[۱۸]، ۲۰۱۵، کوزه[۱۹] و همکاران، ۲۰۲۰). با توجه به تنوعی از تعاریف که در مورد زیست پذیری وجود دارد می‌توان نتیجه گرفت که زیست پذیری شهری عمدتاً شامل رشد اقتصادی، افزایش سطح استانداردهای زندگی، حفاظت زیست‌محیطی، امنیت شهری، استفاده از انرژی‌های پاک، آلودگی محیطی، ثبات اجتماعی، دسترسی به خدمات عمومی و ... می‌شود (کاشف[۲۰]، ۲۰۱۶، پاول و سن[۲۱]، ۲۰۱۸، ژان[۲۲]، ۲۰۱۸، کاستمن[۲۳]، ۲۰۱۹، لینگ[۲۴]، ۲۰۲۰). برخی از مطالعات اشاره می‌کنند که زیست پذیری شامل شادی شهروندان (آمبروز و همکاران، ۲۰۲۰). رضایت از مسکن (موراتدیس[۲۵]، ۲۰۱۸، اوکولیچ-کوزارین و والینت،[۲۶] ۲۰۱۹)؛ و رضایت از ترافیک است (موراتدیس[۲۷]، ۲۰۲۰). همچنین در مطالعاتی دیگر زیست پذیری را سیستمی از شاخص‌ها برای جوامع در نظر می‌گیرند که این فاکتورها شامل محیط شهری، ساخت ساز شهری، توزیع جمعیت، توسعه صنعتی - اجتماعی و اشتغال می‌باشند (قاسمی و همکاران[۲۸]، ۲۰۱۸، پاول و سن[۲۹]، ۲۰۱۸، فو و همکاران[۳۰]، ۲۰۱۹، آرفی و ناصر[۳۱]، ۲۰۲۱).

حکمروایی خوب شهری[۳۲]: بسیاری از مسائل و چالش‌های فعلی جهان کنونی اعم از عدم رعایت حقوق شهروندی، حقوق بشر، تبعیض، فساد اخلاقی- اجتماعی و اداری، سوءاستفاده از کارگران و فقرا، کاهش سطح درآمد و اشتغال، کاهش تولیدات کشاورزی و مهاجرت نیروی انسانی برای کار، توجه فزاینده جوامع و محققین را به مسئله حکمروایی شهری جلب کرده است (نای و کرسل[۳۳]، ۲۰۱۸). بنابراین برای برخورداری از حداقل استانداردهای زندگی و رفاه جوامع شهری، نیاز شدیدی به حکمروایی شهری احساس می‌شود (چانگ[۳۴]، ۲۰۱۹). در حقیقت دستیابی به شهری با قابلیت و کیفیت زندگی مناسب که در آن امکانات و نیازهای اساسی تأمین شود، در گرو تحقق الگوی حکمروایی خوب شهری است که اجماع، مشروعیت و اثربخشی تصمیمات را فراهم می‌سازد و مشارکت شهروندان را در تصمیم‌گیری و اداره امور شهرها تضمین می‌کند (اسفندیاری و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۱۵). حکمروایی خوب شهری شامل تمامی ویژگی‌ها و شاخص‌های هنجاری ازجمله فراگیر بودن، پاسخگویی، انصاف و کارآمدی، مشارکت، نقش جامعه مدنی و غیره است و درعین‌حال این مفهوم به بعد فضایی اشاره دارد و شامل برنامه‌ریزی به‌عنوان حکمروایی خوب شهری می‌باشد (اندوستا و روستایی، ۱۴۰۰: ۴۵)؛ به‌عبارت‌دیگر حکمروایی خوب شهری شامل تصمیم‌گیری بازیگران گوناگون، مانند سازمان‌های غیردولتی سازمان‌های تجاری، بخش دولتی و ... در مسائل عمومی جامعه است (مارکوس و کرینگز[۳۵]، ۲۰۲۰). حکمروایی خوب مدل انعطاف‌پذیر سیستم حکمروایی شهری

17 - Livability
18 - Li
19 - Kose
20 - Kashef
21 - Paul and sen
22 - Zhan
23 - Costman
24 - Liang
25 - Mouratdis
26 - Okulicz-Kozaryn and Valent
27 - Mouratidis
28 -Ghasemi
29 - Paul and Sen
30 - Fu
31 - Arefi and Nasser
32 - Good Urban Management and Governance
33 - Ni and Kresl
34 - Chang
35 - Markus and Krings

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

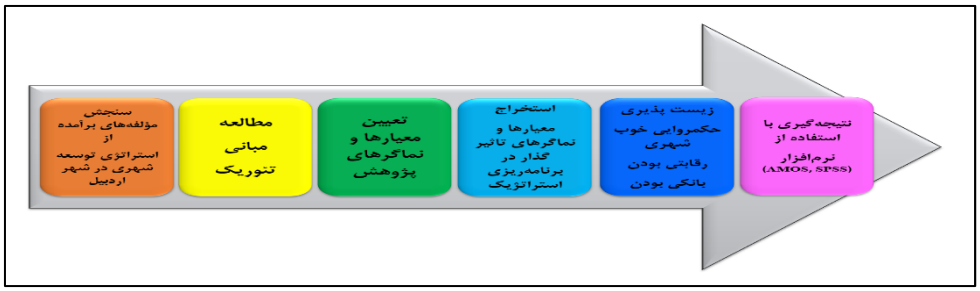
مطلوب مبتنی بر هفت رکن است که عبارت‌اند از: مشارکت، قانون مداری، پاسخگویی، اجماع سازی، کارایی و اثربخشی، شفافیت و عدالت (بروکاردو[۳۶]، ۲۰۱۹).

رقابت‌پذیری:[۳۷] در حال حاضر رقابت‌پذیری یک موضوع محوری در سطح دنیاست و از آن به‌عنوان وسیله‌ای جهت دستیابی به رشد اقتصادی مطلوب و توسعه پایدار یاد می‌شود (رفاح کهریز و همکاران، ۱۳۹۸: ۹۰). رقابت‌پذیری شهری، توانایی یک شهر در تولید و ایجاد بازار برای تولیدات (کالاها و خدمات) با ارزش مناسب (نه لزوماً با کمترین قیمت) در رقابت با تولیدات رقابتی و سایر مناطق شهری است. رقابت‌پذیری شهری به ویژگی‌های اقتصاد شهری اطلاق می‌شود که ضمن تولید خدمات و محصولات با ارزش برای شهروندان خود، از اقتصاد مبتنی بر صادرات پشتیبانی می‌کند و کیفیت و استانداردهای زندگی شهروندان را افزایش می‌دهد (علی‌اکبری و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۵)؛ به‌عبارت‌دیگر رقابت‌پذیری توانایی افزایش سهم بازار، سوددهی، رشد ارزش‌افزوده و بیشتر ماندن درصحنه رقابت عادلانه و بین‌المللی برای یک دوره طولانی است (جوادی، ۱۴۰۰). تعریف رقابت‌پذیری شهری بر روی دو بخش عمده تمرکز دارند ۱- عملیات شرکت‌های واقع در منطقه و فاکتورهای مختلفی که جذب می‌کنند و بر بهره‌وری یا مزیت رقابتی آن‌ها در مقایسه با نهادهای خارجی تأثیر می‌گذارد که در نهایت در رشد بازار بازتاب می‌یابند ۲- تضمین استانداردهای بالای زندگی برای جمعیت که هدف اصلی رقابت‌پذیری است (ورسا و کوالسکی[۳۸]، ۲۰۱۸: ۱۷۵). در این راستا رقابت‌پذیری فراتر از چشم‌انداز تجارت، به دغدغه‌های ساکنان نیز می‌پردازد و به این پرسش پاسخ می‌دهد که پیشرفت تنها توسط اقدامات اقتصادی و مالی اندازه‌گیری نمی‌شود، بلکه با طیف وسیعی از شاخص‌ها ارزیابی می‌شود (آنونی و دایکسترا[۳۹]، ۲۰۱۹).

بانکی بودن[۴۰]: تجارت نوین، نیازمند ابزارها و زیرساخت‌های مناسبی برای گسترش خدمات اقتصادی است .یکی از مهم‌ترین شاخص‌ها در مراودات تجاری، بانک‌ها هستند. بانک‌ها با برقراری ارتباطات تنگاتنگ و نزدیک با مردم، نقشی کلیدی را در ارائه خدمات مالی بازی می‌کنند و به همین دلیل، همیشه در تلاش هستند تا برای پیشی گرفتن از رقیبان، خدمات خود را در ابعاد کمی و کیفی گسترش دهند. ورود بانک‌ها به عرصه بزرگ فناوری اطلاعات، این امکان را برای آن‌ها فراهم آورد تا جهش‌های چشمگیری برای ارائه و گسترش خدمات خود داشته باشند. آن‌ها با استفاده از ابزارهای ارتباطی و اطلاعاتی، هر روز شیوه‌های جدیدتری را به مشتریان خود معرفی می‌کنند تا مشتری سریع‌تر و بهتر از گذشته خدمات موردنیازش را دریافت کند. درواقع ورود فناوری اطلاعات، تغییرات ساختاری در نظام بانکداری پدید آورده که موجب روی آوردن به نظام‌های بانکداری نوین شده است. مسیرهای متعددی برای ارائه خدمات به مشتریان باز شده است که پراستفاده‌ترین مسیرهای بانکداری الکترونیک به ترتیب عبارت‌اند از خودپردازها، اینترنت بانک، تلفن‌بانک و تلفن همراه بانک (حسنی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۲۲). این روش می‌تواند اطلاعات را به‌صورت جامع و شفاف گردآوری کند، اطلاعات را به‌طور گسترده و ایمن منتقل کند و آن را هوشمندانه و کارآمد پردازش کند. این عمل نه‌تنها می‌تواند مدیریت شهری و بهره‌وری عملیاتی و سطح خدمات شهری را بهبود بخشد بلکه می‌تواند توسعه پایدار شهری را نیز ارتقا دهد (جینگ،[۴۱] ۲۰۲۰، ۱۵۹). شکل (۱). مدل عملیاتی پژوهش را نشان می‌دهد.

36 - Broccardo
37 -Competitivenes
38 - Weresa and Kowalski
39 - Annoni and Dijkstra
40 - Bankability
41 - Jing

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

شکل (۱). مدل عملیاتی پژوهش

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش و ماهیت از نوع توصیفی - تحلیلی و از لحاظ گردآوری اطلاعات از نوع پیمایشی محسوب می‌شود. داده‌ها و اطلاعات لازم برای انجام این پژوهش به دو روش کتابخانه‌ای و میدانی گردآوری شد. به‌منظور تعیین نوع و میزان ارتباط میان هریک از عامل‌های تأثیرگذار بر استراتژی توسعه شهری از مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزارAMOS و جهت تحلیل‌های توصیفی و استنباطی داده‌ها از آزمون Tتک نمونه‌ای در نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. در ادامه با توجه به مبانی نظری تحقیق، ۴ عامل پنهان حکمروایی خوب شهری، زیست پذیری، بانکی بودن و رقابتی بودن برای تجزیه‌وتحلیل ۴۶ متغیر آشکار تنظیم شد. در این تحقیق تک‌تک متغیرهایی که قابلیت شناسایی هر کدام از عامل‌های پنهان چهارگانه را داشته‌اند، به‌صورت مجزا وارد فرآیند مدل شده‌اند و بر مبنای سنجه‌های برازش و سطح معنی‌داری در مدل باقی‌مانده یا حذف شده‌اند. هدف ترکیب مدل‌های عاملی، سنجش رابطه‌ی متغیرهای پنهان و آشکار است؛ بنابراین در تحقیق حاضر شاخص‌های حکمروایی خوب شهری، زیست پذیری، بانکی بودن و رقابتی بودن بر مبنای استراتژی توسعه شهری، مدل ساختاری پژوهش را تشکیل می‌دهند.

جامعه آماری پژوهش را شهروندان شهر اردبیل تشکیل داده‌اند، با در نظر داشتن موضوع تحقیق نوع فرضیه‌ها، جهت برآورد حجم نمونه از نرم‌افزار Sample Power استفاده شده است و ۲۳۰ نفر به‌عنوان نمونه موردمطالعه موردبررسی قرار گرفت. روش نمونه‌گیری به‌صورت تصادفی ساده می‌باشد. قلمرو زمانی تهیه داده‌ها را می‌توان مربوط به بهار و تابستان ۱۴۰۲ دانست و تهیه نقشه‌های موردنیاز نیز با استفاده از نرم‌افزار ArcGIS انجام‌شده است. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته و متشکل از دو بخش مجزاست: ابتدا سؤال‌های عمومی و در ادامه سؤال‌های تخصصی در قالب طیف پنج گزینه‌ای لیکرت (خیلی کم تا خیلی زیاد) مطرح گردیده که نتیجه آن قرار گرفتن عدد ۳ به‌عنوان حد وسط آزمون می‌باشد. نتایج هر آزمون به تفکیک جداول آورده شده است. ۷ سؤال عمومی، ویژگی‌های توصیفی پاسخگویان را شناسایی کرده است. سنجه‌های تخصصی با بهره‌گیری ۵۰ گویه شامل زیست پذیر بودن (۱۳ گویه)، حکمروایی خوب شهری (۱۴ گویه)، بانکی بودن (۱۱ گویه)، رقابتی بودن (۱۲ گویه)، می‌باشد. برای تعیین پایایی ابزار پژوهش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. میزان آلفای محاسبه شده برای متغیرهای پژوهش به میزان (۰/۹۴۲) است که مقدار مناسبی را نشان می‌دهد. جدول (۱) روش نمونه‌گیری با استفاده از نرم‌افزار Sample Power را نشان می‌دهد.

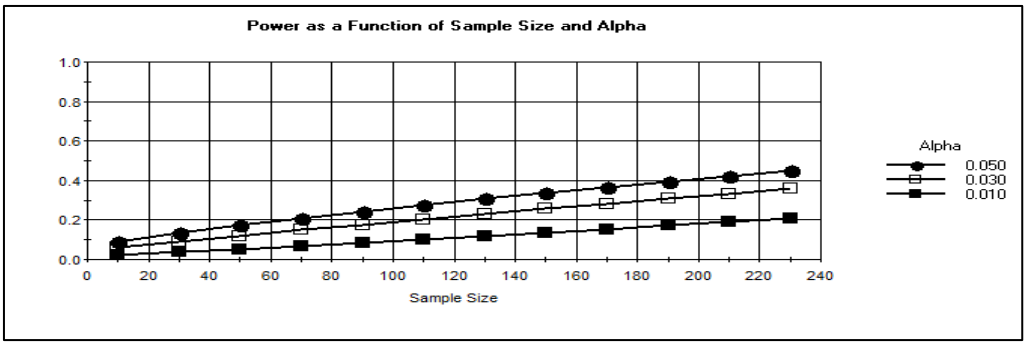
جدول (۱). برآورد حجم نمونه بر اساس توان،

Power as a Function of Sample Size, Alpha
Tails=1,Rate1=0450,Rate2=0,500

Alpha N1=	۱۰	۳۰	۵۰	۷۰	۹۰	۱۱۰	۱۳۰	۱۵۰	۱۷۰	۱۹۰	۲۱۰	۲۳۰
۰/۰۱۰	/۰۲۲	۰/۰۳۸	۰/۰۵۳	۰/۰۶۸	۰/۰۸۴	۰/۱۰۱	۰/۱۱۸	۰/۱۳۶	۰/۱۷۲	۰/۱۷۲	/۱۹۱	۰/۲۱۰
۰/۰۳۰	۰/۰۵۹	۰/۰۹۱	۰/۱۲۰	۰/۱۴۹	۰/۱۷۶	۰/۲۰۳	۰/۲۳۰	۰/۲۵۷	۰/۲۸۳	۰/۳۰۹	۰/۳۳۴	۰/۳۵۹
۰/۰۵۰	۰/۰۹۲	۰/۱۳۶	۰/۱۷۴	۰/۲۱۰	۰/۲۴۴	۰/۲۷۶	۰/۳۰۸	۰/۳۳۸	۰/۳۶۷	۰/۳۹۶	۰/۴۲۳	۰/۴۵۰

منبع: یافته‌های پژوهش

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

شکل (۲). برآورد حجم نمونه با استفاده از نرم‌افزار Sample Power. منبع: یافته‌های پژوهش

جدول (۲). مقدار مطلوبیت آلفای کرونباخ شاخص‌های پژوهش.

مقدار آلفای کرونباخ شاخص‌های پژوهش				
شاخص	قابل زندگی بودن Livability	حکمروایی خوب شهری Good Urban Management and Governance	رقابتی بودن Competitiveness	بانکی بودن Bankability
سؤالات	۱۳	۱۴	۱۱	۱۲
وزن	۰/۸۱۵	۰/۸۷۳	۰/۸۸۱	۰/۸۵۵
مجموع	۰/۹۴۲		تعداد کل سؤالات ۵۰	

منبع: یافته‌های پژوهش

شاخص‌ها و نماگرهای مورداستفاده در تحقیق

شاخص عبارت است از نمودار، نشانگر و نماینده و به‌عبارت‌دیگر، کمیتی که نماینده چندین متغیر همگن باشد. یک شاخص خوب دارای ویژگی‌های به این شرح می‌باشد: کل‌نگری، گزیدگی، حساسیت، دسترسی، واقع‌گرایی و شمول، اما نماگر به معنای نشان دهنده و نمایان کننده و معادل اندیکاتور است و در واقع نماگر زیرمجموعه‌ای از شاخص است. صحت، اطمینان، سنجش پذیری، به‌موقع بودن و تناسب مهم‌ترین ویژگی‌های یک نماگر خوب هستند (مشکینی و ضرغام فرد، ۱۳۹۸: ۱۴۶-۱۴۵). جدول (۳). شاخص‌ها و نماگرهای مورداستفاده در پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول (۳). شاخص‌ها و نماگرهای مورداستفاده در پژوهش.

شاخص	نماگر	منبع
زیست پذیری	وضعیت جمع‌آوری زباله، رضایت از تعداد پارک‌ها و فضای سبز، رضایت از وضعیت بهداشت و سلامت شهر، رضایت از دسترسی به شبکه حمل‌ونقل عمومی، رضایت از سیما و منظر شهر، رضایت از برابری جنسیتی و آزادی‌های مدنی، رضایت از امنیت زنان و کودکان، رضایت از ابعاد مسکن، رضایت از امکانات فرهنگی و تفریحی، رضایت از مبلمان شهر، دسترسی به مراکز اداری، وضعیت همبستگی اجتماعی، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی در شهر، وضعیت آلودگی صوتی (صوتی و هوا).	Marshall, 2013 Badland et al., 2014 The Economist Intelligence Unit, 2015 Saitluanga, 2014 Wesley, 2013
حکمروایی خوب شهری	رضایت از رعایت حقوق شهروندی، آگاهی از قوانین شهری، رضایت از شهرداری از نظر رسیدگی به شکایات مردمی، رضایت از برنامه‌های فرهنگی-تفریحی شهرداری، میزان تخصص مدیران شهری، عذرخواهی کردن مسؤولین، توزیع عادلانه امکانات و خدمات در شهر، برگزاری جلسه پرسش و پاسخ با مرم، مشارکت در طرح‌ها و پروژه‌های شهری، مشورت با مردم در انجام پروژه‌ها، نوآوری و خلاقیت در شهر، آگاهی از شفافیت در هزینه‌ها و درآمدهای و قراردادهای شهرداری، پاسخ‌گویی قوانین، کارایی طرح‌ها و پروژه‌های شهری.	مهری و ایستگلدی، ۱۴۰۰ Chang,2019 Omri and Mabrouk, 2020 اسفندیاری و همکاران، ۱۴۰۱ Majuri et al,2020

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

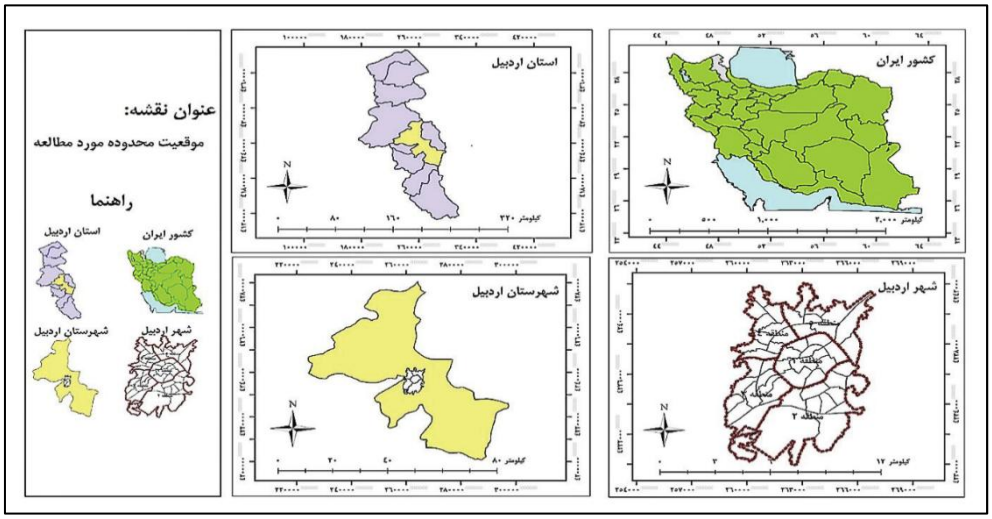
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

بانکی بودن	وضعیت زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، رضایت از تعداد شعب بانک در سطح شهر، میزان رضایت از تعداد دستگاه‌های خودپرداز، رضایت از اعطای وام و تسهیلات بانکی، رضایت از مهارت بانکی کارکنان بانک، رضایتمندی از امنیت سیستم بانکی، استفاده از فناوری نوین در بانک‌ها، انجام کار بانکی از طریق موبایل، سالم بودن دستگاه‌های خودپرداز، پاسخگویی کارکنان بانک، تنوع فعالیت‌های بانکی.	رهنما و شریفی، ۱۳۹۴ Kao & Lin,2016 Kalia,2017 محمدی و همکاران، ۱۳۹۹
رقابتی بودن	رضایت از توزیع عادلانه ثروت، وضعیت بازدید گردشگران خارجی از شهر، وضعیت ارتباطات بین‌المللی با شهرهای دیگر، وضعیت جذب سرمایه‌گذاری خارجی، وضعیت زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی، جایگاه شهر شما در عرصه‌های علمی و فرهنگی، میزان نیروی کار و متخصص در شهر، میزان درآمد و ثبات اقتصادی در شهر، میزان صادرات و تولیدات با کیفیت در شهر شما، وضعیت زیرساخت‌های کارخانه‌ای و صنعتی، دسترسی به شبکه حمل‌ونقل هوایی، ریلی، جاده‌ای، وضعیت بستر آموزش برای کسب مهارت.	افضح حسینی و همکاران، ۱۳۹۷ مقیسه و همکاران، ۱۴۰۱ Elrouby,2020 Yigitcanlar,2019 Villamejor-Mendoza, 2020

منبع: مطالعات کتابخانه‌ای نویسندگان

موقعیت منطقه موردمطالعه

شهر اردبیل که مرکز استان اردبیل می‌باشد در موقعیت ریاضی ۳۸ درجه و ۱۵ دقیقه عرض شمالی و ۳۸ درجه و ۱۷ دقیقه طول جغرافیایی واقع شده است و ارتفاع آن از سطح دریا ۱۳۴۵ متر می‌باشد و در میان کوه‌های تالش و سبلان قرار دارد. جمعیت شهر اردبیل مطابق سرشماری سال ۱۳۹۰ معادل ۴۸۵۱۵۳ نفر بوده، درحالی‌که در سال ۱۳۹۵ جمعیت آن به ۵۶۴۴۷۴ نفر و در سال ۱۴۰۰ به ۵۸۸۰۰۰ نفر افزایش یافته است (معاونت شهرسازی و معماری شهرداری اردبیل، ۱۳۹۶). و مساحتی برابر ۶۲/۸۹۰/۹۶۲ مترمربع را شامل می‌شود و طبق آخرین تقسیم‌بندی شامل ۵ منطقه و ۵۱ محله می‌باشد. شکل (۳). با توجه به توسعه شهر و ضعف‌های ساختاری طرح‌های جامع شهری و همچنین موقعیت مرزی شهر اردبیل و هم‌جواری با کلان‌شهر تبریز رویکرد استراتژی توسعه شهری می‌تواند به شهر اردبیل در راستای توسعه پایدار شهر کمک نماید.

شکل (۳). موقعیت جغرافیایی شهر اردبیل. منبع: یافته‌های پژوهش

نتایج

یافته‌های توصیفی

با توجه به این‌که شناخت ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه آماری می‌تواند در تعمیم نتایج به جوامع آماری دیگر با در نظر گرفتن تشابهات در ویژگی‌های عمومی مفید باشد، در این قسمت به توصیف ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان بر

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

اساس داده‌های جمعیت شناختی جمع‌آوری شده پرداخته می‌شود. بر این اساس وضعیت عمومی پاسخ‌دهندگان از نظر سن، جنس، درآمد، محل سکونت و سطح تحصیلات در قالب درصد فراوانی عنوان‌شده است. جدول (۴) یافته‌های توصیفی پژوهش را به نمایش می‌گذارد.

جدول (۴). یافته‌های توصیفی پژوهش را نشان می‌دهد.

متغیرها	طبقه‌بندی	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۳۱	۵۸
	زن	۹۴	۴۱/۶
وضعیت تأهل	مجرد	۹۰	۳۹/۸
	متأهل	۱۳۵	۵۹/۷
محل سکونت	اردبیل	۲۰۰	۸۸/۵
	سایر شهرها	۲۱	۹/۳
وضعیت درآمد	۱ تا ۳ میلیون	۷۰	۳۱/۰
	۳ تا ۶ میلیون	۵۶	۲۴/۸
	۶ تا ۱۰ میلیون	۵۸	۲۵/۷
	۱۰ میلیون و بالاتر	۴۱	۱۸/۱
سن	۲۰ تا ۳۰	۸۸	۳۸/۹
	۳۰ تا ۴۰	۷۲	۳۱/۹
	۴۰ تا ۵۰	۴۱	۱۸/۱
	۵۰ تا ۶۰	۲۰	۸/۸
	۶۰ و بالاتر	۴	۱/۸
تحصیلات	ابتدایی	۱۴	۶/۲
	راهنمایی	۱۹	۸/۴
	دیپلم	۵۹	۲۶/۱
	فوق‌دیپلم	۳۱	۱۳/۷
	لیسانس	۷۴	۳۲/۷
	فوق‌لیسانس	۲۱	۹/۳
	دکترا	۷	۳/۱
شغل	بیکار	۲۲	۹/۷
	کارمند	۳۳	۱۴/۶
	دانشجو	۲۹	۱۲/۸
	دانش‌آموز	۱۰	۴/۴
	خانه‌دار	۲۳	۱۰/۲
	آزاد	۶۹	۳۰/۷
	سایر مشاغل	۳۹	۱۷/۳

منبع: یافته‌های پژوهش

یافته‌های تحلیلی

آمار استنباطی فرایند استفاده از تحلیل داده برای استنتاج ویژگی‌های توزیع احتمال زیربنایی و اصلی است. تحلیل استنباط آماری ویژگی‌های جامعه را نتیجه‌گیری می‌کند و برای این نتیجه‌گیری از آزمون فرض‌ها و استنباط برآوردها استفاده می‌کند. برای آزمون فرضیه اول و با عنوان « شهر اردبیل از نظر شاخص‌های استراتژی توسعه شهری شامل قابل زندگی بودن، حکمروایی خوب شهری، بانکی بودن، رقابتی بودن در وضعیت مناسبی قرار ندارد » از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده گردید

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

و سنجه مستقیم آن آزمایش شد. چون طیف مورداستفاده در سنجش متغیرهای تحقیق، طیف پنج گزینه‌ای لیکرت[۴۲] بوده است، مقدار متوسط برای انجام آزمون، عدد ۳ لحاظ شده است. شرط استفاده از آزمون‌های میانگین برای یک جامعه که از آن به آزمون T یاد می‌شود، شروطی به شرح زیر است:

۱- نرمال بودن جامعه (شاطریان، ۱۳۹۸). ۲- داده‌ها باید داری مقیاس فاصله‌ای - نسبی باشد، از آنجا که نرمال بودن داده‌ها در پژوهش حاضر با استفاده از آزمون کلوموگروف اسمیرنف[۴۳] به تأیید رسیده است، شرط اول برای استفاده از آزمون T برقرار است. در مورد شرط دوم و مقیاس فاصله‌ای نسبی باید بیان داشت، استفاده از طیف لیکرت در حال حاضر با توجه به تعادل و توازن بین این طیف، توسط دانشمندان به‌عنوان طیفی موزون و نرمال شناخته می‌شود به‌ویژه اگر شرط بالای حداقل ۳۰ نفر بودن حجم نمونه را در برگیرد (شاطریان، ۱۳۹۸). با توجه به آن‌که تعداد نمونه‌های موردبررسی بیش از ۳۰ نفر و به تعداد ۲۳۰ نفر بوده است لذا از آزمون T برای تحلیل‌ها استفاده می‌شود. جدول (۵). نتایج آزمون کولموگروف – اسمیرنف را نشان می‌دهد.

جدول (۵). نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنف برای بررسی پذیره نرمال بودن شاخص‌ها.

شاخص	تعداد سؤالات	حجم نمونه	آماره آزمون	P-Value	نوع آزمون مورداستفاده
قابل زندگی بودن	۱۳	۲۳۰	۰/۴۰۱	۰/۱۶۱	On Sample T-test
حکمروایی خوب	۱۴	۲۳۰	۰/۶۲۴	۰/۳۲۹	On Sample T-test
بانکی بودن	۱۲	۲۳۰	۰/۵۱۸	۰/۲۱۴	On Sample T-test
رقابتی بودن	۱۱	۲۳۰	۰/۴۶۶	/۱۱۴	On Sample T-test

منبع: یافته‌های پژوهش

فرضیه اول پژوهش: شهر اردبیل از لحاظ شاخص‌های استراتژی توسعه شهری یعنی (حکمروایی خوب شهری، قابل زندگی بودن، بانکی بودن، رقابتی بودن) در سطح مطلوبی قرار ندارد.

در این بخش از آزمون، برای تشخیص مطلوبیت از یک عدد معین در اینجا (میانگین ۳) استفاده شده و متغیرها با این حد میانگین مقایسه شده‌اند. نتیجه آزمون جدول (۶) نشان می‌دهد که هر یک از شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در شهر اردبیل شامل قابل زندگی بودن، حکمروایی خوب شهری، بانکی بودن، رقابتی بودن با توجه به منفی بودن آماره T و پایین بودن میانگین شاخص‌ها از مقدار معیار (۳) و همچنین منفی بودن مقدار حد پایین و حد بالا به این نتیجه می‌رسیم که شاخص‌ها از وضعیت مناسبی برخوردار نیستند و پایین‌تر از سطح متوسط کیفیت قرار گرفته‌اند؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که شهر اردبیل از لحاظ ابعاد چهارگانه استراتژی توسعه شهری (CDS) در وضعیت مناسبی قرار ندارد و فرضیه اول پژوهش هم مورد تائید قرار می‌گیرد.

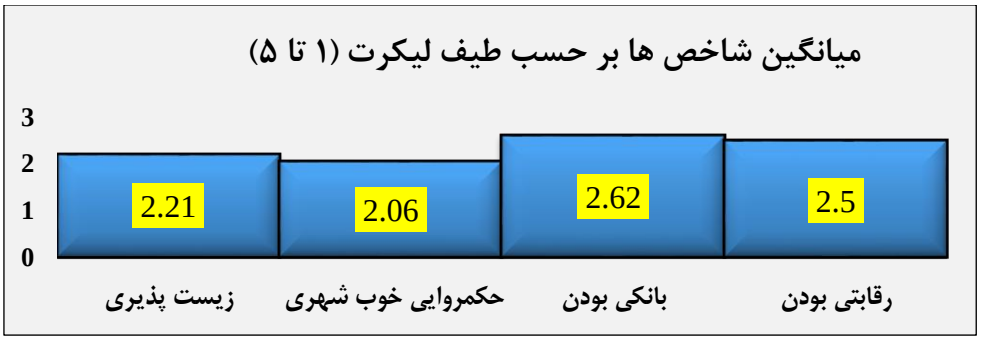
جدول (۶). آزمون تی تک نمونه‌ای شاخص‌های استراتژی توسعه شهری (CDS) در شهر اردبیل

شاخص‌های (CDS)	آماره T	درجه آزادی	SIG	میانگین	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪		نتیجه
						حد پایین	حد بالا	
قابل زندگی بودن	-۲۱/۰۲۰	۲۲۹	/۰۰۰	۲/۲۱	-/۷۸۲۲۲	-/۸۵۵۶	-/۷۰۸۹	نامطلوب
حکمروایی خوب	-۲۲/۲۲۵	۲۹۹	/۰۰۰	۲/۰۶	-/۹۳۸۱۰	-۱/۰۲۱۳	-/۸۵۴۹	نامطلوب
بانکی بودن	-۷/۶۶۴	۲۲۹	/۰۰۰	۲/۶۲	-/۳۷۹۱۱	-/۴۷۶۶	-۲۸۱۶	نامطلوب
رقابتی بودن	-۱۸/۳۳۴	۲۲۹	/۰۰۰	۲/۱۵	-/۸۴۶۳۰	-۹۳۷۳	-/۷۵۵۳	نامطلوب
میانگین کل				۲/۲۶				

منبع: یافته‌های پژوهش

42 -Likert
2 -Kolmogorv-Smirnov

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

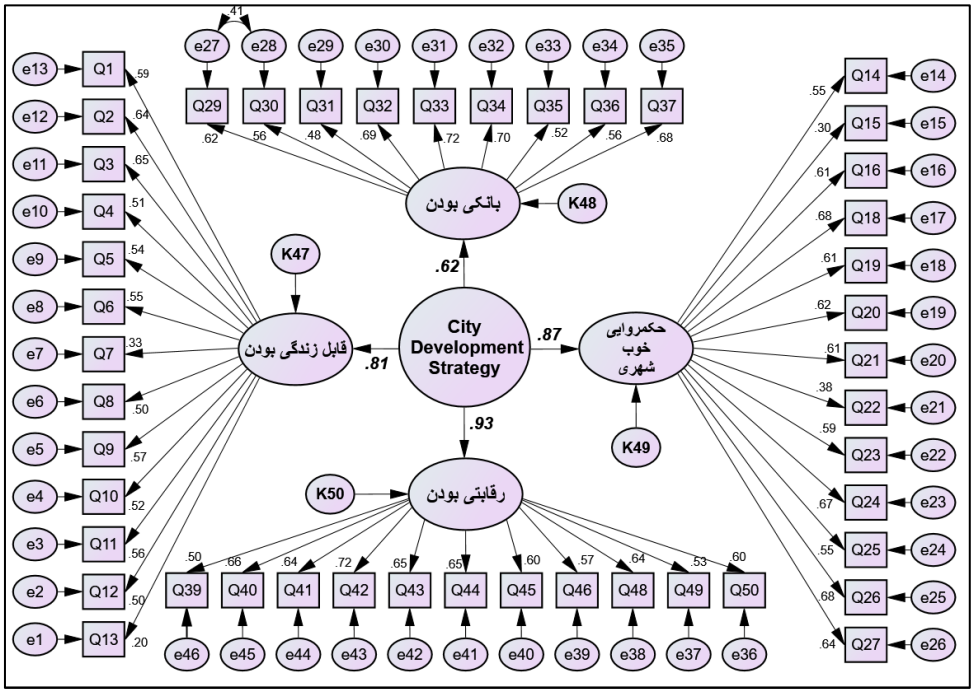

شکل (۴). میانگین شاخص‌های موردبررسی در پژوهش. منبع: یافته‌های پژوهش

مدل AMOS پژوهش حاضر از پنج متغیر پنهان (شامل استراتژی توسعه شهری و ابعاد قابل زندگی بودن، حکمروایی خوب شهری، بانکی بودن، رقابتی بودن) و چهل شش متغیر آشکار تشکیل شده است. به‌طورکلی نمادهای به کار رفته در مدل ساختاری به این شرح می‌باشند.

- ❖ K: متغیر خطا در مدل ساختاری می‌باشد.
- ❖ Q: سؤالات پرسش‌نامه است.
- ❖ e: خطای اندازه‌گیری برای متغیر آشکار یا همان سؤالات پرسشنامه در مقابل متغیر وابسته است.

فرضیه دوم پژوهش: در میان ابعاد استراتژی توسعه شهری در شهر اردبیل بعد رقابتی بودن دارای اهمیت بیشتری می‌باشد.

شکل (۵). مدل تحلیلی عاملی تائیدی در حالت برآورد ضرایب استاندارد، منبع: یافته‌های پژوهش

تحلیل مبسوط مدل عاملی مرتبه دوم شکل (۵) نشان می‌دهد که عامل رقابتی بودن بیشترین بار عاملی را با وزن ۰/۹۳ به خود اختصاص داده و بیشتر از سایر عوامل بر استراتژی توسعه شهری در شهر اردبیل اثرگذار بوده است. پس از عامل رقابتی بودن حکمروایی خوب شهری قرار دارد که با بار عاملی ۰/۸۷ در رتبه دوم قرارگرفته است. عامل زیست پذیری با وزن عاملی ۰/۸۱ در رتبه سوم اهمیت قرار دارد و در نهایت شاخص بانکی بودن با بار عاملی ۰/۶۲ در رتبه چهارم قرار گرفته

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

است؛ بنابراین می‌توان گفت که در میان عوامل چهارگانه استراتژی توسعه شهری (CDS) در شهر اردبیل عامل رقابتی بودن بیش از همه عوامل بر ساختار شهری اردبیل اثرگذار بوده است بالاتر بودن بار عاملی شاخص رقابتی بودن نشانگر تائید فرضیه تحقیق است.

در برازش‌های جزئی مدل ساختاری پژوهش، عامل رقابتی بودن از ۱۱ گویه اصلی شامل (رضایت از توزیع عادلانه ثروت، وضعیت بازدید گردشگران خارجی از شهر، ارتباطات بین‌المللی با شهرهای دیگر، وضعیت جذب سرمایه‌گذاری خارجی در شهر، وضعیت زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی، جایگاه شهر از لحاظ علمی و فرهنگی، میزان نیروی کار و متخصص در شهر، میزان درآمد و اشتغال در شهر، میزان صادرات و تولیدات محصولات با کیفیت، دسترسی به شبکه حمل‌ونقل (ریلی، هوایی، جاده‌ای)، وضعیت بستر آموزش برای کسب مهارت و تخصص) تشکیل شده است در این میان وضعیت جذب سرمایه‌گذاری خارجی در شاخص اصلی رقابتی بودن دارای بیشترین وزن رگرسیونی یعنی ۰/۷۲ است و در رتبه‌های بعدی بازدید گردشگران خارجی از شهر و جایگاه شهر از لحاظ علمی و فرهنگی به ترتیب با وزن‌های رگرسیونی ۰/۶۶ و ۰/۶۵ قرار دارند.

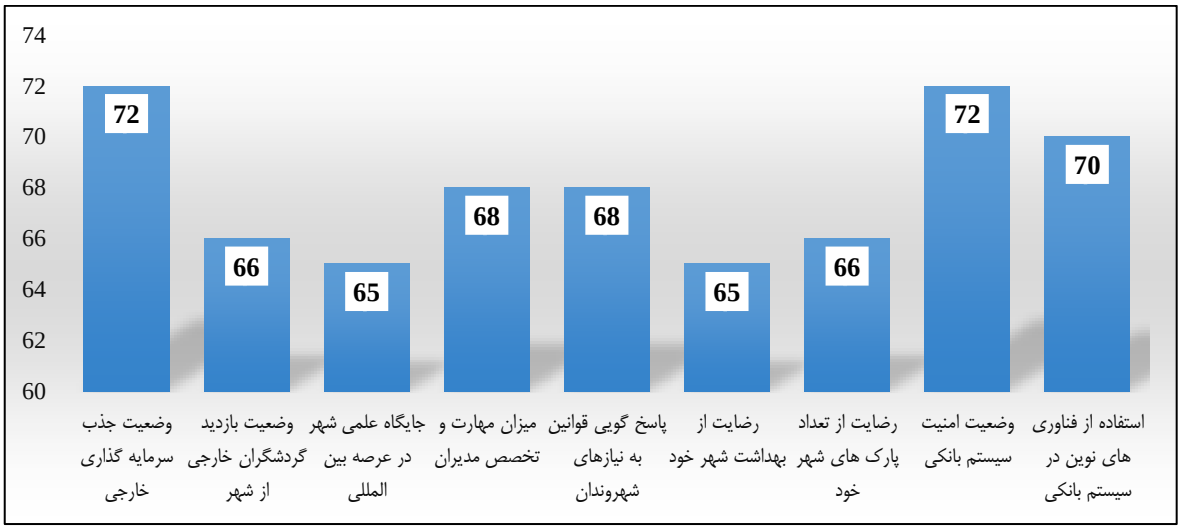
شاخص مکنون حکمروایی خوب شهری از ۱۳ گویه آشکار (رضایت از رعایت حقوق شهروندی، آگاهی از قوانین شهری، رضایت از شهرداری از لحاظ رسیدگی به شکایات، میزان مهارت و تخصص مدیران شهری، اعتراف به خطا و عذرخواهی مدیران شهری، توزیع عادلانه امکانات و خدمات در شهر، برگزاری جلسه پرسش و پاسخ مسؤولین شهر، مشارکت در طرح‌ها و پروژه‌های شهری، مشورت با مردم در انجام پروژه‌های شهری، وضعیت نوآوری و خلاقیت در شهر، آگاهی از شفافیت هزینه‌ها، قراردادها و درآمدها در شهرداری، پاسخ‌گویی قوانین شهری در برابر نیازهای شهروندان، کارایی طرح‌ها و پروژه‌های شهری) تشکیل شده که گویه‌های میزان مهارت و تخصص مدیران شهری و پاسخ‌گویی قوانین شهری در برابر نیازهای شهروندان، با بارهای عاملی استاندارد و مشترک ۰/۶۸ بیشترین اثرگذاری را در این عامل دارند و کمترین اثرگذاری متعلق به گویه آگاهی از قوانین شهری است که دارای بار عاملی ۰/۳۰ در مدل پژوهش است.

مطابق مدل معادلات ساختاری پژوهش شاخص زیست پذیری یا (قابل زندگی‌بودن) از ۱۳ نماگر شامل (وضعیت آلودگی در شهر، همبستگی اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، دسترسی به مراکز اداری در شهر، رضایت از مبلمان شهر، رضایت از امکانات فرهنگی – تفریحی در شهر، رضایت از وضعیت مسکن در شهر، رضایت از وضعیت امنیت در شهر، رضایت از برابری جنسیتی در شهر، رضایت از سیما و منظر شهر خود، رضایت از وضعیت حمل‌ونقل عمومی، رضایت از وضعیت بهداشت و سلامت شهر خود، رضایت از تعداد پارک و فضاهای سبز، رضایت از وضعیت جمع‌آوری زباله) تشکیل شده که نماگرهای رضایت از وضعیت بهداشت و سلامت شهر خود و رضایت از تعداد پارک‌ها و فضاهای سبز بیشترین اثرات را با بارهای عاملی ۰/۶۵ و ۰/۶۴ را به خود اختصاص داده و نماگر آلودگی صوتی دارای کمترین وزن عاملی یعنی ۰/۲۰ می‌باشد. در نهایت بُعد بانکی بودن در شهر اردبیل با ۹ گویه آشکار موردبررسی قرار گرفت که با زیر شاخص‌های (رضایت از تعداد شعب بانک در سطح شهر، رضایت از تعداد دستگاه‌های خودپرداز در سطح شهر، رضایت از اعطای تسهیلات وام توسط بانک‌ها، رضایت از مهارت کاری کارکنان بانک و مشتری مداری آن‌ها، رضایتمندی از امنیت سیستم بانکی، استفاده از فناوری‌های نوین در بانک‌ها، انجام کار بانکی از طریق موبایل، رضایت از سالم بودن دستگاه‌های خودپرداز، رضایت از پاسخ‌گویی کارکنان بانک‌ها)، مشخص می‌باشند، یافته‌های مدل معادلات ساختاری پژوهش نشان داد که رضایتمندی از امنیت سیستم بانکی با وزن عاملی ۰/۷۲ و استفاده از فناوری‌های نوین در بانک‌ها با وزن ۰/۷۰ دارای بیشترین اثرگذاری بودند و کمترین بار عاملی هم به رضایت از اعطای وام و تسهیلات بانکی با مقدار ۰/۴۸ اختصاص دارد.

همچنین تحلیل کلی مدل پژوهش به این صورت می‌باشد که نماگرهای جذب سرمایه‌گذاری در شهر، رضایتمندی از امنیت سیستم بانکی، استفاده از فناوری‌های نوین در بانک‌ها به ترتیب دارای بیشترین وزن‌های عاملی با مقدار ۰/۷۲، ۰/۷۲ و ۰/۷۰ می‌باشند و کمترین وزن‌های عاملی هم به وضعیت آلودگی صوتی، آگاهی از قوانین شهری، رضایتمندی از امنیت

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

شهر و محله، رضایتمندی از اعطای تسهیلات و وام بانکی با بارهای عاملی ۰/۲۰، ۰/۳۰، ۰/۳۳ و ۰/۴۸ تعلق دارند. نمودار (۶). تأثیرگذارترین نماگرهای استراتژی توسعه شهری در شهر اردبیل را نمایش می‌گذارد.

شکل (۶). نمودار نماگرهای اثرگذار در مدل ساختاری پژوهش. منبع: یافته‌های پژوهش

در جدول (۷) مقادیر غیراستاندارد خطای معیار، نسبت بحرانی و سطح تحت پوشش مقدار (P) نشان داده‌شده است. نتایج جدول حاکی از آن است که کلیه پارامترهای لامدا دارای تفاوت معناداری با مقادیر صفر می‌باشند مقدار (P) در کلیه روابط فوق کمتر از ۰/۵ است که نشان می‌دهد کلیه روابط موجود در مدل موردحمایت داده‌های تجربی قرارگرفته‌اند. همچنین نسبت بحرانی (CR) مناسب (بیشتر از ۱/۹۶) می‌باشد و خطای استاندارد پایین است که نشان‌دهنده این امر است که کلیه روابط موجود در این مدل در سطح مطلوبی قرار دارند.

جدول (۷) نماگرهای اصلی برازش مدل‌سازی معادلات ساختاری پژوهش.

متغیر مکنون	کد	متغیر آشکار	درجه آزادی	تخمین غیراستاندارد	نسبت بحرانی	نتیجه
شاخص‌های اصلی	K	استراتژی توسعه شهری<<<<< زیست پذیری	/۱۹۱	/۰۷۰	۲/۷۳۳	***
	K	استراتژی توسعه شهری <<<<< بانکی بودن	/۴۰۴	/۰۵۸	۶/۹۸۳	***
	K	استراتژی توسعه شهری <<<<< رقابتی بودن	/۵۷۸	/۰۶۵	۸/۸۸۹	***
	K	استراتژی توسعه شهری<<<<< حکمروایی خوب	/۵۰۵	/۰۶۵	/۸۰۳	***
زیست پذیری	A	وضعیت آلودگی در شهر		۱/۰۰۰		
	A	همبستگی اجتماعی، اعتماد و مشارکت اجتماعی	۲/۴۰۱	/۹۱۰	۲/۶۳۹	***
	A	دسترسی به مراکز اداری در شهر	۲/۵۶۲	/۹۵۸	۲/۶۷۴	***
	A	رضایت از مبلمان شهر شما	۲/۲۰۳	/۸۳۱	۲/۶۵۰	***
	A	رضایت از امکانات فرهنگی – تفریحی در شهر شما	۲/۴۱۴	/۹۰۰	/۶۸۱	***
	A	رضایت از وضعیت مسکن در شهر شما	۲/۳۷۲	/۸۹۹	۲/۶۳۹	***
	A	رضایت از وضعیت امنیت در شهر شما	۱/۶۹۲	/۷۰۱	۲/۴۱۴	***
	A	رضایت از برابری جنسیتی در شهر شما	۲/۷۲۴	۱/۰۲۱	۲/۶۶۹	***
	A	رضایت از سیما و منظر شهر خود	۲/۲۷۸	/۸۵۵	۲/۶۶۳	***
	A	رضایت از وضعیت حمل‌ونقل عمومی	۲/۲۶۳	/۸۵۷	۲/۶۴۱	***
	A	رضایت از وضعیت بهداشت و سلامت شهر خود	۲/۶۵۷	/۹۷۸	۲/۷۱۶	***
	A	رضایت از تعداد پارک و فضاهای سبز	۲/۶۲۶	/۹۶۸	۲/۷۱۲	***

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

A	رضایت از وضعیت جمع‌آوری زباله	۲/۸۳۴	۱/۰۵۳	۲/۶۹۱	***
B	رضایت از رعایت حقوق شهروندی		۱/۰۰۰		
B	آگاهی از قوانین شهری	/۶۳۳	/۱۶۰	۳/۹۵۲	***
B	رضایت از شهرداری از لحاظ رسیدگی به شکایات	۱/۰۵۵	/۱۵۰	۷/۰۱۹	***
B	میزان مهارت و تخصص مدیران شهری	۱/۲۲۵	/۱۶۳	۷/۵۳۰	***
B	اعتراف به خطا و عذرخواهی مدیران شهری	۱/۰۱۹	/۱۴۵	۷/۰۳۵	***
B	توزیع عادلانه امکانات و خدمات در شهر	۱/۰۴۹	/۱۴۹	۷/۰۴۶	***
B	برگزاری جلسه پرسش و پاسخ مسئولین شهر	۱/۰۹۹	/۱۵۷	۷/۰۱۲	***
B	مشارکت در طرح‌ها و پروژه‌های شهری	/۶۶۶	/۱۳۶	۶/۵۵۵	***
B	مشورت با مردم در انجام پروژه‌های شهری	/۹۲۹	/۱۳۶	۶/۸۳۵	***
B	وضعیت نوآوری و خلاقیت در شهر شما	۱/۱۶۳	/۱۵۷	۷/۴۲۵	***
B	شفافیت هزینه‌ها، قراردادها در شهرداری	/۸۹۴	/۱۳۶	۶/۵۵۵	***
B	پاسخ‌گویی قوانین شهری	۱/۱۳۳	/۱۵۱	۷/۴۸۲	***
B	کارایی طرح‌ها و پروژه‌های شهری	۱/۱۵۰	/۱۶۰	۷/۱۹۴	***
C	رضایت از تعداد شعب بانک در سطح شهر		۱/۰۰۰		
C	رضایت از تعداد دستگاه‌های خودپرداز در شهر	/۹۲۱	/۱۰۱	۹/۱۰۶	***
C	رضایت از اعطای تسهیلات وام توسط بانک‌ها	/۸۱۲	/۱۳۰	۶/۲۳۶	***
C	رضایت از مهارت کاری و مشتری مداری	۱/۱۹۱	/۱۴۴	۸/۲۹۰	***
C	رضایتمندی از امنیت سیستم بانکی	۱/۳۰۲	/۱۵۳	۸/۴۸۸	***
C	استفاده از فناوری‌های نوین در بانک‌ها	۱/۲۳۷	/۱۴۹	۸/۳۱۹	***
C	انجام کار بانکی از طریق موبایل	۱/۰۶۲	/۱۶۲	۶/۵۷۸	***
C	رضایت از سالم بودن دستگاه‌های خودپرداز	/۹۹۱	/۱۴۱	۷/۰۲۸	***
C	رضایت از پاسخ‌گویی کارکنان بانک‌ها	۱/۱۴۰	/۱۴۰	۸/۱۳۸	***
D	رضایت از توزیع عادلانه ثروت		۱/۰۰۰		
D	وضعیت بازدید گردشگران خارجی از شهر	/۹۳۰	/۱۳۷	۶/۷۹۰	***
D	ارتباطات بین‌المللی با شهرهای دیگر	۱/۰۶۴	/۱۳۶	۷/۸۲۲	***
D	وضعیت جذب سرمایه‌گذاری خارجی	/۸۹۰	/۱۲۴	۷/۱۸۶	***
D	وضعیت زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی	۱/۰۱۳	/۱۳۶	۷/۴۴۶	***
D	جایگاه شهر از لحاظ علمی و فرهنگی	۱/۰۴۸	/۱۳۱	۷/۹۷۳	***
D	میزان نیروی کار و متخصص در شهر شما	/۹۵۸	/۱۲۰	۷/۹۵۴	***
D	میزان درآمد و اشتغال در شهر شما	۱/۲۴۱	/۱۴۵	۸/۵۴۲	***
D	میزان صادرات و تولیدات محصولات با کیفیت	/۹۹۰	/۱۲۷	۷/۸۱۳	***
D	شبکه حمل‌ونقل (ریلی، هوایی، جاده‌ای)	۱/۲۲۴	/۱۵۳	۱/۲۲۴	***
D	وضعیت بستر آموزش برای کسب مهارت	/۸۷۶	/۱۳۶	۶/۴۴۶	***

حکمروایی خوب شهری | بانکی بودن | رقابتی بودن

منبع: یافته‌های پژوهش

در جدول (۸). برخی از شاخص‌های نیکویی برازش مدل ساختاری تحقیق، ملاحظه می‌شوند. آزمون‌های نیکویی برازش، نشان‌دهنده این است که آیا داده‌ها در حالت کلی با مدل سازگاری دارد یا خیر؛ به‌عبارت‌دیگر آیا مدل در حالت کلی قابل‌قبول می‌باشد یا خیر. مطابق این جدول شاخص کای اسکوئر غیر معنادار برابر با ۱۷۵۸/۷۳۸ و سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) که نتیجه‌ای مطلوب را به نمایش می‌گذارد. همچنین کای اسکوئر نسبی برابر است با ۱/۷۸۷ که بسیار مناسب است. در شاخص‌های برازش تطبیقی مقادیر نزدیک به یک نشان‌دهنده برازش خوب است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود مقادیر برازش مقتصد بزرگ‌تر از ۰/۵ است که نشان‌دهنده برازش خوب است. مقدار شاخص ریشه دوم میانگین خطای مربعات کوچک‌تر از ۸٪ یعنی ۰/۵۹ است نشان‌دهنده یک برازش مناسب برای مدل است؛ بنابراین، با توجه به جدول زیر، مشخص

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

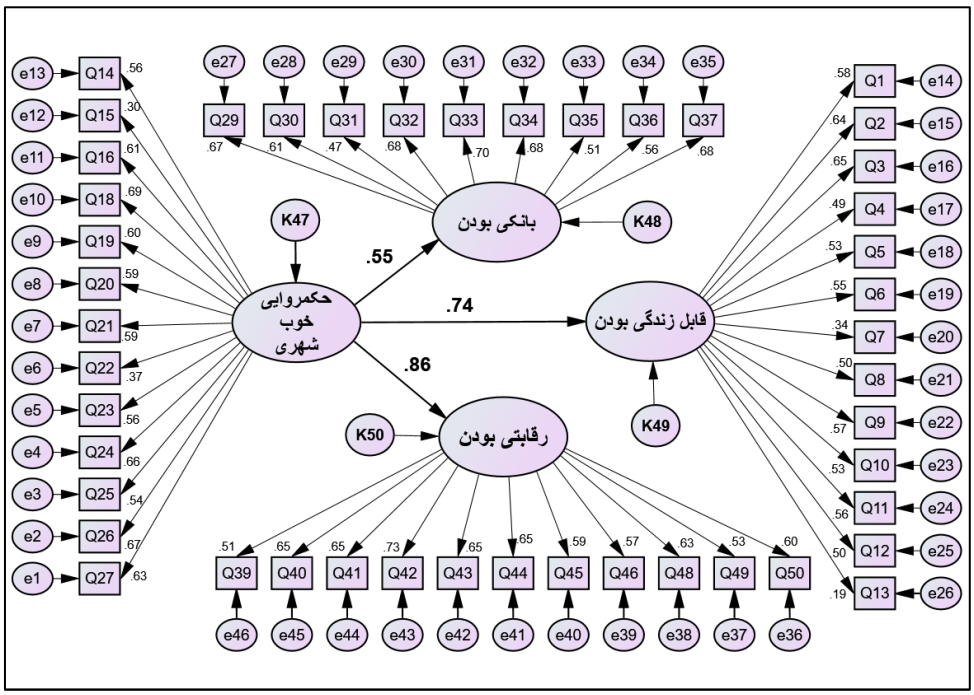
می‌شود که تمامی ضرایب مسیرهای به‌دست‌آمده معنی‌دار است. به عبارتی نتایج به دست آمده از مدل قابل‌اعتماد بوده و می‌توان به استنباط و تفسیر آماری آن پرداخت.

جدول (۸). شاخص‌های نیکویی برازش مدل‌سازی معادلات ساختاری.

شاخص	شاخص	مقدار به‌دست‌آمده	مقدار قابل تائید	نتیجه
مطلق	CMIN	۱۷۵۸/۷۳۸	مقدار P بزرگ‌تر از ۰/۵	تائید نیکویی برازش
	DF	۹۸۴		
	P	-		
نسبی	RMSEA	/۰۵۹	کوچک‌تر از ۰/۸	تائید نیکویی برازش
	CMIN/DF	۱/۷۸۷	مقدار بین ۱ تا ۳	تائید نیکویی برازش
موجز (مقتصد)	PNFI	/۶۰۳	مقدار بزرگ‌تر از ۰/۵	تائید نیکویی برازش
	PCFI	/۷۵۶	مقدار بزرگ‌تر از ۰/۵	تائید نیکویی برازش
تطبیقی	IFI	/۷۹۷	مقدار بزرگ‌تر از ۰/۹	عدم تائید نیکویی برازش
	CFI	۷۹۵	مقدار بزرگ‌تر از ۰/۹	عدم تائید نیکویی برازش

منبع: یافته‌های پژوهش

فرضیه سوم: بین حکمروایی خوب شهری و سایر ابعاد استراتژی توسعه شهری رابطه معناداری وجود دارد و این شاخص بر بانکی بودن، قابل زندگی بودن و رقابتی بودن شهر اردبیل اثرات معناداری دارد شکل (۷). جهت بررسی ارتباط بین حکمروایی خوب شهری و بر روی بانکی بودن، قابل زندگی بودن و رقابتی بودن شهر اردبیل از مدل‌سازی معادلات ساختاری بر مبنای سه عامل پنهان استفاده گردید.

شکل (۷). مدل ساختاری اثرات حکمروایی خوب شهری بر ابعاد رقابتی بودن، بانکی بودن، قابل زندگی بودن. منبع: یافته‌های پژوهش

یافته‌های حاصل از مدل مفهومی تحقیق نشان می‌دهد که اثر پارامتر حکمروایی خوب شهری بر روی بانکی بودن، قابل زندگی بودن و رقابتی بودن مثبت و معنادار است به‌عبارت‌دیگر افزایش سطح کیفیت حکمروایی خوب شهری در شهر اردبیل

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

باعث افزایش کیفیت سایر ابعاد استراتژی توسعه شهری می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که عامل حکمروایی خوب شهری به میزان ۰/۵۵ بر بانکی بودن، به مقدار ۰/۷۴ بر قابل زندگی بودن و به مقدار ۰/۸۶ بر رقابتی بودن شهر اردبیل اثرگذار است. با توجه به بارهای عاملی محاسبه‌شده می‌توان چنین استنباط کرد که فرضیه پژوهش تائید شده است. در جدول (۹) نتایج حاصل از تائید روابط رگرسیونی ارتباط بین شاخص‌های موردمطالعه ارائه گردیده است.

جدول (۹). بررسی مسیر و رابطه بین متغیرهای پژوهش با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری

تحلیل مسیر	ضریب تأثیر	T-value	P-value	نتیجه
اثر حکمروایی خوب >>>>> بر بانکی بودن	۰/۵۵	۶/۶۶۲	۰/۰۰۰	تائید رابطه
اثر حکمروایی خوب >>>>> بر قابل زندگی بودن	۰/۷۴	۶/۰۷۸	۰/۰۰۰	تائید رابطه
اثر حکمروایی خوب >>>>> بر رقابتی بودن	۰/۸۶	۷/۳۲۳	۰/۰۰۰	تائید رابطه

منبع: یافته‌های پژوهش

در جدول (۱۰) مقادیر غیراستاندارد خطای معیار، نسبت بحرانی و سطح تحت پوشش مقدار (P) نشان داده‌شده است. همچنین مقدار (P) در کلیه روابط فوق کمتر از ۰/۵ است که نشان می‌دهد کلیه روابط موجود در مدل موردحمایت داده‌های تجربی قرارگرفته‌اند.

جدول (۱۰) نماگرهای اصلی برازش مدل‌سازی معادلات ساختاری پژوهش.

متغیر مکنون	کد	نماگر	درجه آزادی	تخمین غیراستاندارد	نسبت بحرانی	نتیجه
شاخص‌های اصلی	K	حکمروایی >>> قابل زندگی بودن	۰/۵۷۹	۰/۰۹۵	۶/۰۷۸	***
	K	حکمروایی >>> رقابتی بودن	۰/۸۰۳	۱۱۰	۷/۳۲۳	***
	K	حکمروایی >>> بانکی بودن	۰/۷۳۹	/۱۱۱	۶/۶۶۲	***

منبع: یافته‌های پژوهش

همان‌طور که در جدول (۱۱) مشاهده می‌شود در این مدل نیز بر اساس نتایج بالا می‌توان گفت که همه‌ی شاخص‌های برازش کلی مدل در محدوده قابل‌قبول قرار دارد.

جدول (۱۱). شاخص‌های برازش مدل نهایی پژوهش.

X^2	RMSEA	X^2/df	AGFI	PNFI	PCFI	IFI	RMR
۱۸۲۱/۸۲۸	۰/۰۶۲	۱/۸۴۸	۰/۶۹۲	۰/۵۹۲	۰/۷۴۲	۰/۷۸۱	۰/۰۶۲

منبع: یافته‌های پژوهش

نتیجه‌گیری

توسعه در هر سرزمینی زمانی محقق می‌شود که برنامه‌ای جامع و پاسخگو و درعین‌حال کارا و متناسب با شرایط زمان طراحی شود و متناسب با خواسته‌ها و نیازهای افراد جامعه باشد. پس از گذشت چهار دهه از تهیه طرح‌های توسعه شهری در کشور ما و ماهیت خطی، آمرانه، متمرکز و غیرقابل انعطاف این طرح‌ها امروزه شاهد مسائلی مانند ترافیک، آلودگی، عدم توجه به فضاهای عمومی، ترافیک شدید، حاشیه‌نشینی، ناامنی، بیکاری و رشد نامتوازن شهر در ابعاد مختلف هستیم. در طی سال‌های اخیر رویکردی نوین با عنوان راهبرد توسعه شهری از طرف سازمان ائتلاف شهرها با عنوان استراتژی توسعه شهری مطرح شده. فلسفه تهیه طرح‌های راهبرد توسعه شهری را می‌توان از میان برداشتن بحران‌ها، چالش‌ها و مسائل شهری کشورهای درحال‌توسعه دانست. استراتژی توسعه شهری مسیری را نشان می‌دهد که مشخص می‌کند شهروندان از شهرشان چه

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

می‌خواهند و راه رسیدن به اهداف شهری را نشان می‌دهد. این رویکرد دارای چهار ویژگی اصلی یعنی بانکی بودن، رقابتی بودن، حکمروایی خوب شهری و رقابتی بودن استوار است.

پژوهش حاضر به بررسی شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در شهر اردبیل پرداخته است. نتایج منتج شده حاکی از آن است که محدوده موردمطالعه از لحاظ نماگرهای موردبحث در وضعیت نامطلوبی قرار دارد. در این راستا جهت دستیابی به توسعه همه‌جانبه در شهر اردبیل، باید یک نگرش نظام‌مند و بلندمدت و درعین‌حال آینده‌نگر سرلوحه اصلی برنامه‌ریزی‌ها قرار بگیرد. همچنین به‌منظور اجرای پروژه‌های شهری باید یک بازنگری اساسی در سیستم برنامه‌ریزی سنتی موجود (طرح‌های جامع) و توجه به برنامه‌ریزی‌های دقیق و استراتژی‌های بلندمدت، به‌منظور توسعه شهر انجام شود. مسئله دیگر این است که برای رهایی از معضلات اجرای ناقص طرح‌ها، در گام نخست باید به بومی‌سازی طرح‌ها و ارائه نوعی برنامه‌ریزی بومی بر اساس ویژگی‌های اجتماعی- فرهنگی به‌عنوان مبنای تصمیم‌گیری و تصمیم سازی در شهر اردبیل بپردازیم.

همچنین دستیابی به اطلاعات ضروری و اساسی در محیط‌های شهری تنها با بررسی‌های دقیق کارشناسی و میدانی به همراه مشارکت‌های مردمی قابل‌دستیابی و شناخت است. بنابراین می‌توان گفت که شهروندان هر جامعه‌ای بیش از هر مسئولی علم به مسائل شهری داشته و از قدرت نظر و بینش جامعی برخوردارند، و در صورت موردتوجه قرار گرفتن از سوی مسئولین شهری می‌توانند اثرگذاری قابل‌توجهی برای آینده شهرها داشته باشند. سخن آخر اینکه اردبیل شهری تاریخی- فرهنگی و دارای ظرفیت‌های بالایی از لحاظ اقلیم، گردشگری، چشم‌اندازهای زیبا، کشاورزی و موسیقی است؛ بنابراین در صورت توجه از سوی سیاست‌گذاران شهری و داشتن یک برنامه‌ریزی استراتژیک و هدف‌گذاری شده، رونق اقتصادی - توریستی این شهر دو چندان شده و قابلیت رقابت‌پذیری آن در سطح شهرهای ایران و حتی بین‌الملل افزایش می‌یابد.

پس از مقایسه نتایج این تحقیق با پژوهش سیاحی و همکاران (۱۳۹۸)، مشخص گردید که میانگین شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در بافت‌های فرسوده شهر اهواز هم از سطح کمی و کیفی مناسبی برخوردار نیستند که با پژوهش حاضر هم سو است. در تحقیقی دیگر که توسط مبارکی و همکاران (۱۳۹۸)، صورت پذیرفت، مشخص شد که شهر زنجان، از لحاظ شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS) از دیدگاه شهروندان و نخبگان از کیفیت نازلی برخوردار است و شاخص‌ها دارای اختلاف معناداری با سطح استاندارد هستند که با پژوهش حاضر مطابقت دارد. غلامی و دولتیاریان (۱۴۰۱)، ابعاد استراتژی توسعه شهری، در شهر کاشان را موردبررسی قرار دادند یافته‌ها نشان داد که میانگین شاخص‌های حکمروایی خوب، رقابتی بودن، بانکی بودن و قابل زندگی بودن از نظر شهروندان با میانگین (۲/۹۱) از مقدار معیار (۳) فاصله داشته و کیفیت نامطلوبی را در این شهر به نمایش گذاشته‌اند که با نتایج پژوهش حاضر یکسان است. علی‌اکبری و کماسی (۱۳۹۷)، بعُد رقابتی بودن کلان‌شهرهای کشور را موردسنجش قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که اغلب کلان‌شهرهای کشور از لحاظ شاخص رقابت‌پذیری از توسعه ناموزونی برخوردارند دارند که با نتایج این تحقیق مشابه است. در نهایت سلیمی سبحان و همکاران (۱۳۹۶)، در تحقیقی با عنوان بررسی و تحلیل شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS) در شهر کازرون نظرات مدیران و شهروندان را موردبررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که شاخص‌های موردبحث در قلمرو موردمطالعه جایگاه مناسبی ندارند و از سطح مطلوب و مقدار معیار فاصله دارند که با پژوهش حاضر مطابقت دارد.

پیشنهادها

رقابت‌پذیری: در راستای رقابت‌پذیری شهر اردبیل می‌توان از فناوری‌های نوین و دانش‌بنیان و استفاده نظرات نخبگان – صاحب‌نظران و نیروهای متخصص شهری بهره برد، همچنین می‌توان از ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل شهر برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی، توسعه زیرساخت‌ها افزایش تولیدات و صادرات برای رشد شهر استفاده کرد.

زیست پذیری: توجه به امنیت زنان و کودکان، اهمیت دادن به مقوله سلامت، دسترسی به خدمات، حمل‌ونقل عمومی با کیفیت، داشتن مسکن مناسب، فضاهای سبز شهری با طراوت و ایجاد اشتغال برای جوانان می‌تواند زیست پذیری و قابل زندگی بودن در شهر اردبیل را به طرز چشم‌گیری افزایش دهد.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

بانکی بودن: افزایش تعداد شعب بانک‌ها و اعطای تسهیلات کم‌بهره، تعمیر دستگاه‌های خودپرداز، بالا بردن مهارت کاری و اخلاقی کارکنان بانک‌ها و آموزش در راستای بانکداری الکترونیک می‌تواند به توسعه شاخص بانکی بودن در شهر اردبیل کمک شایانی کند.

حکمروایی مطلوب: ایجاد نظام مدیریت یکپارچه شهری غیرمتمرکز، مشارکت دادن شهروندان در تصمیمات شهری، مشورت با شهروندان در طرح‌های شهری، پاسخگویی مدیران و شفافیت اداری و پایبندی به قانون می‌تواند زمینه را برای حکمروایی مطلوب در شهر اردبیل فراهم سازد.

تقدیر و تشکر

از همه شهروندان محترم شهر اردبیل که ما را در انجام این پژوهش یاری رساند صمیمانه تشکر می‌کنیم.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آن‌هاست.

مشارکت نویسندگان

جمع‌آوری داده‌ها: سمیرا سعیدی، تهیه گزارش پژوهش: محمدحسن یزدانی؛ تحلیل داده‌ها: .کامران دولتیاریان

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

احد نژاد، محسن؛ حیدری، محمدتقی، تیموری، اصغر و طهماسبی مقدم، حسین. (۱۳۹۷). تحلیلی بر شاخص‌های استراتژی توسعه شهری (CDS) با رویکرد برنامه‌ریزی استراتژیک، (مطالعه موردی: شهر زنجان)، *فصلنامه مطالعات عمران شهری*، ۲ (۵)، ۲۲-۴.

اسفندیاری، آناهیتا؛ رضایی، محمدرضا و شمس‌الدینی، علی. (۱۴۰۱). اثرات حکمروایی خوب شهری بر بهبود کیفیت زندگی (مطالعه موردی: منطقه یک شهر شیراز)، *فصلنامه توسعه پایدار محیط جغرافیایی*، ۴ (۷): ۱۲۸-۱۱۴.

افضح حسینی، فاطمه السادات؛ ذبیحی، حسین و جهانشاه لو، لعلا. (۱۳۹۷). جایگاه، ابعاد و تحقق رقابت‌پذیری شهری در مدیریت شهری، *فصلنامه مطالعات مدیریت شهری*، ۱۰ (۳۴): ۹۱-۷۸.

اندستا، فروغ، روستایی، شهریور. (۱۴۰۰). ارزیابی عوامل مؤثر بر اجرای حکمروایی شهری مشارکتی در منطقه ۲ کلان‌شهر تبریز، *مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی*، ۲۵ (۷۶): ۵۵-۴۳.

پوراحمد، احمد؛ حاتمی نژاد، حسین، شیخی، عبدالله و شریف‌زاده اقدام، ابراهیم. (۱۳۹۴). تحلیل جایگاه پیرانشهر بر اساس شاخص‌های استراتژی توسعه شهری، *مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای*، ۷ (۲۵): ۵۸-۳۵.

جوادی، راضیه. (۱۴۰۰). بررسی اثرگذاری شاخص رقابت‌پذیری و دارایی بانک‌ها بر خلق نقدینگی در بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با تأکید بر مطالبات معوق بانکی، *اولین کنفرانس بین‌المللی مهندسی صنایع، مدیریت، اقتصاد و حسابداری*.

حسنی پارسا، مجید؛ الیاسی، مهدی، طباطبائیان، سید حبیب‌الله و حنفی زاده، پیام. (۱۳۹۷). الگوی توسعه خدمت جدید در اپراتوری تلفن همراه ایران، *نشریه مدیریت و نوآوری*،۷ (۱): ۱۵۲-۱۱۹.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

حسینی، علی؛ حسین محمدی، محمد، کبیری، زهرا و ضربی کناری، رامین. (۱۴۰۱). تحلیل و ارزیابی مؤلفه‌های راهبرد توسعه شهر در شهرهای کوچک؛ موردمطالعه شهر گلوگاه، مازندران، *نشریه علمی معماری و شهرسازی ایران*، ۱۳ (۲): ۱۲۹-۱۱۱.

رضویان، محمدتقی؛ هاشمی، حسین و سجادی، ژیلا. (۱۳۹۶). نقش مدیریت شهری در رویکرد راهبرد توسعه شهری (CDS) مورد: شهر قزوین. *فصلنامه جغرافیا*، ۱۵(۵۴): ۱۴۴-۱۳۰.

رفاح کهریز، آرش؛ محمد زاده، یوسف؛ محسنی زنوزی، سید جمال‌الدین؛ برنج‌آبادی، میر هاشمی و قاسم‌زاده، نگار (۱۳۹۸). تأثیر رقابت‌پذیری بر عملکرد اقتصادی در کشورهای منتخب درحال‌توسعه و توسعه‌یافته، *سیاست‌های راهبردی و کلان*، ۷ (۲۵): ۱۰۷-۸۶.

رفیعی، کیوان؛ نجفی، احمد و تدین، بهاره. (۱۴۰۱). برنامه‌ریزی توسعه سکونتگاه‌های حاشیه‌ای کلان‌شهرها با رویکرد استراتژی توسعه شهری (CDS) (منطقه مطالعاتی: محله عرب اصفهان)، *فصلنامه پژوهش‌های مکانی فضایی*، ۶ (۲): ۸۹-۷۳.

رهبرنیا، غلام‌حسین؛ سعیدی رضوانی، نوید و دولت‌آبادی، فریبرز. (۱۴۰۱). ارزیابی تحقق‌پذیری برنامه‌های میان‌مدت شهرداری کلان‌شهرها مطالعه موردی: برنامه پنج‌ساله راهبردی و عملیاتی شیراز (۱۳۹۷-۱۳۹۲). *فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ۵۴ (۴): ۱۵۸۵-۱۵۶۳.

رهنما، محمدرحیم، شریفی، بایزید. (۱۳۹۴). تحلیل وضعیت شهر اشنویه به لحاظ شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS)، *فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری- منطقه‌ای*، ۶ (۱۹): ۴۲-۲۷.

زیاری، کرامت الله؛ حسینی، علی و بهزادی راد، مسعود. (۱۴۰۱). تحلیل و شناسایی پیشران‌های کلیدی راهبرد توسعه شهر (CDS) در برنامه‌ریزی شهر، رویکرد آینده‌پژوهی به مقوله شهر، *فصلنامه شهر پایدار*، ۵ (۳): ۶۰-۳۹.

سلیمی، سبحان، محمدرضا؛ ابراهیم‌زاده، عیسی و منصوری، کامران. (۱۳۹۶). بررسی و تحلیل شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS)، (مطالعه موردی: شهر کازرون)، *فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*. ۱۴ (۲): ۴۴۰-۴۲۷.

سیاحی، زهرا؛ رهنما محمدرحیم و اجزا شکوهی محمد. (۱۳۹۸) رویکرد استراتژی توسعه شهری (CDS) در احیای بافت فرسوده نمونه موردی: بخش مرکزی شهر اهواز، *فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۷ (۴): ۳۱۰-۲۹۷.

شاطریان، محسن؛ کیانی سلمی، صدیقه، سیده زهرا، میر داداشی کاری. (۱۳۹۸). مدل‌سازی نقش دانش، نگرش و ارزش‌های محیط‌زیستی گردشگران در بروز رفتارهای سازگار با محیط (نمونه موردی: گردشگران ایرانی و خارجی شهر قم)، *فصلنامه علوم محیطی*، ۱۷ (۲): ۲۲۸-۲۰۷.

علی‌اکبری، اسماعیل؛ خداداد کاشی، فرهاد و کماسی، حسین. (۱۳۹۷). ارزیابی رقابت‌پذیری اقتصادی کلان‌شهرهای ایران، *فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۸ (۲۹): ۲۶-۱۳.

غلامی، یونس، دولتیاریان، کامران. (۱۴۰۱). سنجش ابعاد استراتژی توسعه شهری با رویکرد توسعه پایدار مطالعه موردی: شهر کاشان، *فصلنامه شهر پایدار*، ۵ (۱): ۱۴۷- ۱۳۳.

قاسمی راد، حمدالله، لطفی کوروش. (۱۳۹۸). بررسی برنامه‌ریزی راهبردی شهر اهواز با تأکید بر رویکرد توسعه پایدار، *فصلنامه جغرافیا و روابط انسانی*، ۱ (۴):۴۱-۲۴.

کریمیان بستانی، مریم، راشکی قلعه‌نو، مصطفی. (۱۳۹۹). تحلیل دستیابی به توسعه پایدار با تأکید بر استراتژی توسعه شهری (CDS)، *فصلنامه پژوهش در علوم، مهندسی و فناوری*، ۶ (۲): ۷۶-۶۹.

مبارکی، امید؛ سرور، هوشنگ و حاتمی، فتح‌الله. (۱۳۹۸). ارزیابی شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS) در زنجان، *فصلنامه مطالعات مدیریت شهری*، ۱۱ (۳۸): ۲۳-۱۰.

محمدی، علی‌اصغر؛ مرادی، محمد و اکبری، اصغر. (۱۳۹۹). بررسی تحلیلی مزایای شهر الکترونیک، *فصلنامه جغرافیا و روابط انسانی*، ۳ (۱): ۳۸۴-۲۷۷.

مشکینی، ابوالفضل، ضرغام فرد، مسلم. (۱۳۹۸). *برنامه‌ریزی مسکن شهری با نگاهی به ایران*، انتشارات سمت، صفحات ۱۴۶-۱۴۵.

معاونت شهرسازی و معماری شهرداری اردبیل (۱۳۹۶). نقشه محلات بر اساس دستورالعمل محله بندی و پهنه‌بندی شهری صادره از وزارت کشور.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

مقیسه، محمدجواد؛ احمدی، حسن و همافر، میلاد. (۱۴۰۱). برنامه‌ریزی برای رقابت‌پذیری شهری در مقیاس منطقه (موردمطالعه: استان مازندران)، *فصلنامه برنامه‌ریزی توسعه شهری و منطقه‌ای*، ۷ (۲۱): ۵۸-۲۵.

مهدی زاده، جواد. (۱۴۰۰) *برنامه‌ریزی راهبردی توسعه شهری (تجربیات اخیر جهانی و جایگاه آن در ایران)*، انتشارات آرمان‌شهر.

مهری، معصومه، ایستگلدی، مصطفی. (۱۴۰۰). بررسی اثرات حکمروایی خوب شهری بر شکوفایی شهری در شهر شیراز، *فصلنامه جغرافیا و روابط انسانی*، ۵ (۱): ۲۸۸-۲۷۳.

موسوی، میر سعید، کیخسروی، پریسا. (۱۳۹۸). امکان‌سنجی راهبرد توسعه شهر (CDS)، با اولویت‌بندی استراتژی‌های توسعه به روش AHP نمونه موردی: شهر اسلام‌آباد. *ماهنامه تخصصی شابک*، سال ۵ (۶): ۱۰-۱.

هوشیار، حسن. (۱۳۹۹) چشم‌انداز سازی مشارکتی مبتنی بر راهبرد CDS در شهرهای مرزی مطالعه موردی: شهر مرزی اشنویه، *فصلنامه علمی علوم و فنون مرزی*، ۹ (۴): ۲۰۱-۱۷۱.

Afzah Hosseini, Fatemeh Sadat; Zabihi, Hossein, Jahanshah Lu, Lala. (2017). The position, dimensions and realization of urban competitiveness in urban management, Urban Management S Annoni, P. Dijkstra, L. (2019) .Regional Competitiveness Index, EU regional and urban development, *Regional and Urban Policy*. https://ums.srbiau.ac.ir/article_13169.html

Ahad Nejad, Mohsen; Heydari, Mohammad Taqi, Timouri, Asghar, Tahmasabi Moghadam, Hossein. (2017). An analysis of the indicators of urban development strategy (CDS) with a strategic planning approach, (case study: Zanjan city), *Urban Studies Quarterly*, 2 (5), 4-22. (in persian). https://ensani.ir/fa/article/382454

Ali Akbari, Ismail; Khodadad Kashi, Farhad, Kamasi, Hossein. (2017). Evaluating the economic competitiveness of Iranian metropolises, *Regional Planning Quarterly*, 8 (29): 13-26. . (in persian). https://www.sid.ir/paper/230680/fa

Ambrose, G., Das, K., Fan, Y., Ramaswami, A., (2020). Is gardening associated with greater happiness of urban residents? A multi-activity, dynamic assessment in the Twin- Cities region, USA. *Landscape Urban Plann*. 198, 103776. https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2020.103776

Andesta, Forough, Rustai, Shahrivar. (2021). Evaluation of effective factors on the implementation of participatory urban governance in the 2nd region of Tabriz metropolis, *Journal of Geography and Planning*, 25 (76): 43-55 . (in persian). https://dx.doi.org/10.22034/gp.2021.10837

Arefi, M., Nasser, N., (2021). Urban design, safety, livability, & accessibility. Urban Design Int. 26 (1), 1–2.tudies, 10 (34): 91-7. (in persian). https://ums.srbiau.ac.ir/article_13169.html

Badland, H. Whitzman, L. A, Butterworth, H. (2014). Urban Liveability: Emerging Lesson From Australian for exploring the potential for indicators to measure the social determinants of health, *Social Science and Medicine*, 111: 64-73. https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.04.003

Broccardo, L., Culasso, F., & Mauro, S.G. (2019). Smart City Governance: Exploring the Institutional Work of Multiple Actors towards Collaboration, *International Journal of Public Sector Management*, 32 (4), 367-387. ISSN: 0951-3558.

Chang, Ha-Joon (2019). *Kinking Away the Ladder – Development Strategy in DC.*

Cities Alliance. (2020). Strategic City Planning: Can you take a CDS for one city and use it as a model for other cities? Accessed at: https://www. Citiesalliance.org/strategic-city-planning

Costamagna, F., Lind, R., Stjernstrom, O., (2019). Livability of urban public spaces in northern Swedish cities: the case of Umea. *Planning Practice and Research*. 34 (2), 131–14: https://doi.org/10.1080/02697459.2018.1548215

CTBUH. (2020). *The Skyscraper Center, Council on Tall Buildings and Urban Habitat*, htt p://www.skyscrapercenter.com (Last Seen: 03.07.2020).

De Graaf, R. S.; Dewulf, G. P. M. R. M. R. (2020). Applying the lessons of strategic urban planning learned in the developing world to the Netherlands: A case study of three industrial area development projects. *Habitat International*, 34 (4), pp. 471 –477. http://dx.doi.org/10.1016/j.habitatint.2010.02.005

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

Deputy of Urban Planning and Architecture of Ardabil Municipality (2017). Map of neighborhoods based on neighborhood and urban zoning instructions issued by the Ministry of Interior. (in Persian)

Elrouby, S. (2020). *Potential economies. Graduation Thesis*, MSc Management in Built Environment, TU Delft.

Esfandiari, Anahita; Rezaei, Mohammadreza, Shamsaldini, Ali. (2022). The effects of good urban governance on improving the quality of life (case study: Shiraz district one), *Sustainable Development of the Geographical Environment*. (in persian). 10.52547/sdge.4.7.114

Fu, B.o., Yu, D., Zhang, Y (2019). The livable urban landscape: GIS and remote sensing extracted land use assessment for urban livability in Changchun Proper, China. *Land Use Policy*. 87, 104048. https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2019.104048

Ghasemi Rad, Hamdallah, Lotfi Korosh. (2018). Review of strategic planning of Ahvaz city with emphasis on sustainable development approach, *geography and human relationships*, 1(4):41-24. (in persian). https://dorl.net/dor/20.1001.1.26453851.1398.1.4.2.3

Ghasemi, K., Hamzenejad, M., Meshkini, A., (2018). The spatial analysis of the livability of 22 districts of Tehran Metropolis using multi-criteria decision-making approaches. *Sustainable Cities and Society*. 38, 382–404. DOI:10.1016/j.scs.2018.01.018

Gholami, Yunus, Doltiyarian Kamran. (2022). Measuring the dimensions of urban development strategy with sustainable development approach, a case study: Kashan City, *Journal of Sustainable City*, 5 (1): 133-147. (in persian). https://doi.org/10.22034/jsc.2021.236609.1266

Griffiths, S., & Sovacool, B. (2020). Rethinking the future low-carbon city: Carbon neutrality, green design, and sustainability tensions in the making of Masdar City. *Energy Research & Social Science*, 62(101368), 1-9. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.erss.2019.101368

Hasni Parsa, Majid; Eliyasi, Mahdi, Tabatabaian, Seyed Habibullah, Hanafizadeh, Payam (2017) New service development model in Iran's mobile phone operator, *Innovation Management Journal*, 7 (1): 119-152. (in persian). https://www.nowavari.ir/article_81020.html

Hodkinson, G., Galal, H., & Martin, C. (2018). *Circular Economy in Cities Evolving the model for a sustainable urban future*. In Collaboration with PwC.https://www3.weforum.org/docs/White_paper_Circular_Economy_in_Cities_report_2018.pdf

Hoshiar, Hassan (2019). Collaborative visioning based on CDS strategy in border cities, a case study: the border city of Ashnoye, *Journal of Border Science and Technology*, 9 (4): 171-201. (in persian). https://www.sid.ir/paper/410634/fa

Hosseini, Ali; Hossein Mohammadi, Mohammad, Kabiri, Zahra, Zargabi Kanari, Ramin. (2022). Analysis and evaluation of the components of city development strategy in small cities; The case study of Gulgah city, Mazandaran Iranian *Journal of Iranian Architecture & Urbanism*, 13 (2): 111-129. (in persian). https://doi.org/10.30475/isau.2022.280499.1682

Javadi, Razia. (2021). Investigating the effect of banks' competitiveness index and assets on the creation of liquidity in banks admitted to the Tehran Stock Exchange with an emphasis on overdue bank claims, the first international conference on industrial engineering, management, *economics and accounting*. (in persian). https://civilica.com/doc/1220631/

Jiang, D. (2020). The construction of smart city information system based on the Internet of Things and cloud computing. *Computer Communications*, 150, 158-166. https://doi.org/10.1016/j.comcom.2019.10.035

Kalia, P., & Kalia, P. (2017). Service quality scales in online retail: methodological issues. *International Journal of Operations & Production Management*, 37(5), 630-663. DOI:10.1108/IJOPM-03-2015-0133.

Kao, T. W. D., & Lin, W. T. (2016). The relationship between perceived eservice quality and brand equity: A simultaneous equations system approach. *Computers in Human Behavior*, 57, 208-218. https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.12.006

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

Karimian Bostani, Maryam, Rashki Ghalenou, Mustafa. (2019). Analyzing the achievement of sustainable development with an emphasis on urban development strategy (CDS), Journal of Research in Science, *Engineering and Technology*, 6(2): 76-69. (in persian). https://civilica.com/doc/986698/

Kashef, M., (2016) 6. Urban livability across disciplinary and professional boundaries. Front. *Architectural Res*. 5 (2), 239–253. https://doi.org/10.1016/j.foar.2016.03.003

Kose, E., Vural, D., Canbulut, G., (2020). The most livable city selection in Turkey with the grey relational analysis. *Grey Systems-Theory and Application*. 10 (4), 529–544. DOI:10.1108/GS-04-2020-0042

Li, C.B., Chi, I., Zhang, X., Cheng, Z.W., Zhang, L., Chen, G., (2015). Urban and rural factors associated with life satisfaction among older Chinese adults. *Aging & Mental Health* 19 (10), 947–954. https://doi.org/10.1080/13607863.2014.977767

Li, W., & Yi, P. (2020). Assessment of city sustainability dCoupling coordinated development among economy, society and environment. *Journal of Cleaner Production*, 256(120453), 1-10. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.120453

Liang, L.i., Deng, X., Wang, P., Wang, Z., Wang, L., (2020). Assessment of the impact of climate change on cities livability in China. *Sci. Total Environ*. 726, 138339. DOI: 10.1016/j.scitotenv.2020.138339

Mahdizadeh, Javad (2021). *Strategic planning of urban development (recent global experiences and its place in Iran)*, Utopia Publications. (in persian).

Majuri, P., Kumpula, A., Vourisalo, T. (2020). Geoenergy permit practices in Finnish municipalities – Challenges with good governance, *Energy Strategy*, Reviews 32. https://doi.org/10.1016/j.esr.2020.100537

Markus, G.B. and Krings, A., (2020). Planning, Participation, and Power in a Shrinking City: The Detroit Works Project, *Urban Affairs*, 42(8), 1141-1163 https://doi.org/10.1080/07352166.2020.1779009

Marshall, W. E. (2013). An Evaluation of Livability in Creating Transit-Enriched Communities for Improved Regional Benefits, *Research in Transportation Business & Management*, 7: 54–68. https://doi.org/10.1016/j.rtbm.2013.01.002.

Mehri, Masoumeh, Eastgaldi, Mostafa. (2021). Investigating the effects of good urban governance on urban prosperity in Shiraz, *geography and human relationships*, 5 (1): 288-273. (in persian). https://doi.org/10.22034/gahr.2022.330647.1668

Meshkini, Abolfazl, Zargham Fard, Muslem. (2018). *Urban housing planning with a view to Iran*, Samt Publications, pages 145-146. (in persian).

Mobaraki, Omid; Sarwar, Houshang, Hatami, Fathullah. (2018). Evaluation of urban development strategy (CDS) indicators in Zanjan, *Urban Management Studies*, 11 (38): 10-23. (in persian). https://ums.srbiau.ac.ir/article_15332.html

Moghiseh, Mohammad Javad; Ahmadi, Hassan, Hamafar, Milad. (2022). Planning for urban competitiveness at the regional scale (case study: Mazandaran province), *Urban and Regional Development Planning*, 7 (21): 25-58. (in persian). https://doi.org/10.22054/urdp.2022.66316.1412

Mohammadi, Ali Asghar; Moradi, Mohammad, Akbari, Asghar. (2019). An analytical review of the benefits of the electronic city, *geography and human relationships*, 3(1): 277-384. (in persian). https://dorl.net/dor/20.1001.1.26453851.1399.3.1.20.5

Mouratidis K (2021). Urban planning and quality of life: A review of pathways linking the built environment to subjective well-being. *Cities*. 115:103229. https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103229

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

Mouratidis, K., (2018). Is compact city livable? The impact of compact versus sprawled neighborhoods on neighborhood satisfaction. *Urban Studies*. 55 (11), 2408–2430. https://doi.org/10.1177/0042098017729109

Mousavi, Mir Saeed and Ki Khosravi, Parisa. (2018). Feasibility of city development strategy (CDS) by prioritizing development strategies using AHP method, case example: Islamabad city. *Specialized Monthly Shabak*, 5 (6): 1-10. (in persian). https://www.sid.ir/paper/524571/fa

Ni, P. and Kresl, P. (2018). The Global Urban Competitiveness Report, Edward Elgar Cheltenham, UK Northampton, MA, USA.

Okulicz-Kozaryn, A., Valente, R.R., (2019). Livability and subjective well-being across European cities. Appl. Res. *Quality Life* 14 (1), 197–220. Applied doi.org/10.1007/s11482-017-9587-7

Omri, A., Mabrouk, N. (2020). Good governance for sustainable development goals: Getting ahead of the pack or falling behind? *Environmental Impact Assessment Review*, 83. https://doi.org/10.1016/j.eiar.2020.106388

Paul, A., Sen, J., (2018). Livability assessment within a metropolis based on the impact of integrated urban geographic factors (IUGFs) on clustering urban centers of Kolkata. *Cities*, 74, 142–150. https://doi.org/10.1016/j.cities.2017.11.015

Pourahmad, Ahmad; Hataminejad, Hossein, Sheikhi, Abdullah, Sharifzadeh Aghdam, Ibrahim. (2014). Analysis of the position of Piranshahr based on the indicators of urban development strategy, *urban and regional studies and researc*he, 7 (25): 58-35. (in persian). https://urs.ui.ac.ir/article_20136.html

Rafah Kahriz, Arash; Mohammadzadeh, Yusuf; Mohseni Zenozi, Seyyed Jamaluddin; Brinzabadi, Mir Hashemi and Ghasemzadeh, Negar (2018) The impact of competitiveness on economic performance in selected developing and developed countries,*Quarterly Journal of Strategic and Macro Policies*, 7 (25): 107-86. (in persian). 10.32598/JMSP.7.1.86

Rafiei, Keyvan; Najafi, Ahmed, Tedin, Bahareh. (2022). Planning the development of peripheral settlements of metropolises with the approach of urban development strategy (CDS) (study area: Arab neighborhood of Isfahan), *Journal of Space and Place Studies*, 6 (2): 73-89. (in persian). https://www.sid.ir/paper/1030464/fa

Rahbarnia, Gholam Hossein; Saidi Rizvani, Navid and Dolatabadi, Fariborz. (2020). Assessing the realizability of mid-term plans of metropolitan municipalities, a case study: the five-year strategic and operational plan of Shiraz (1392-1397). *Human Geography Research*, 54 (4): 1563-1585. (in persian). https://doi.org/10.22059/jhgr.2021.311294.1008186

Rahnama, Mohammad Rahim, Sharifi, Bayazid. (2014). Analyzing the situation of Ashnoye city in terms of indicators of urban development strategy (CDS), *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 6 (19): 27-42.-770. (in persian). https://doi.org/10.22111/gaij.2016.2438

Razovian, Mohammad Taghi; Hashemi, Hossein and Sajjadi, Jila. (2016). The role of urban management in the approach of urban development strategy (CDS) case: Qazvin city. *Journal Geography*, 15(54): 144-130. (in persian). https://mag.iga.ir/article_254288.html

Saitluanga, B. L. (2014). Spatial pattern of urban livability in Himalayan Region: A case of Aizawl City, India. Social Indicators Research, 117(2), 541-559. https://doi.org/10.1007/s11205-013-0362-3

Salimi, Subhan, Mohammadreza; Ebrahimzadeh, Isa, Mansoori, Kamran. (2016). Review and analysis of urban development strategy (CDS) indicators, (Case study: Kazeroon city), *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 14 (2): 440-427. (in persian). https://jshsp.rasht.iau.ir/article_667729.html

Sayahi, Zahra; Rahnama Mohammad Rahim, Azha Shakohi Mohammad (2018) Approach of Urban Development Strategy (CDS) in revitalizing worn-out fabric, a case study: the central part of Ahvaz city, *Regional Planning Quarterly*, 7 (4): 297-310. (in persian). https://dorl.net/dor/20.1001.1.22286462.1396.7.4.19.5

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]

Shatrian, Mohsen; Kayani Salmi, Sediqeh, Seyedah Zahra, Mir Dadashi Kari. (2018). Modeling the role of knowledge, attitude and environmental values of tourists in the emergence of environmentally friendly behaviors (case example: Iranian and foreign tourists of Qom), *Environmental Sciences Quarterly*, 17 (2): 228-207. (in persian). https://doi.org/10.29252/envs.17.2.207

Simon Elias Bibria, John Krogstiec, Mattias K€arrholm (2020). Compact city planning and development: Emerging practices and strategies for achieving the goals of sustainability, journal Developments in the Built Environment, 4 (2020). 1-18. DOI:10.1016/j.dibe.2020.100021

Soushi, Suzuki. & Peter, Nijkamp. (2018). Winners in the urban champions league – A performance assessment of Japanese cities by means of dynamic and superefficient DEA, *Journal of Urban Management*, Vol.7, pp.6–20. https://doi.org/10.1016/j.jum.2018.01.001

The Economist Intelligence Unit (2015). *Liveability ranking and overview*, London, England.

UN. (2019). Department of Economic and Social Affairs, Population Division. World Urbanization Prospects: The (2018). Revision (ST/ESA/SER.A/420). United Nations, New York.

United Nations Development Programme, (2018). *Sustainable urbanization strategy,* New York, NY, 10017 USA.

Villamejor -Mendoza, F. (2020). Competitive cities: implications for better public service, *Policy Design and Practice*, PP: 445-461, DOI: 10.1080/25741292.2020.1832741

Weimin, Li. & Xiaoyang, Wang. (2020). The role of Beijing's securities services in Beijing–Tianjin–Hebei financial integration: A financial geography perspective, *Cities*, Vol.100, pp.665- 674. https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2019.02.016

Wesley, E. M., (2013). An evaluation of livability in creating transi-enriched communities for improved regional benefits. University of Colorado Denver, Department of Civil Engineering, USA. DOI:10.1016/j.rtbm.2013.01.002

WHO. (2020). *Air pollution. Retrieved from https://www.who.int/airpollution/en/.*

Wresa, M. A., & Kowalski, A. M. (2018). *Poland: Competitiveness Report 2018: The Role of Cities in Creating Competitive Advantages.* World Economy Research Institute, Warsaw School of Economics.

Yigitcanlar, T., & Inkinen, T. (2019). Geographies of disruption. Place making of innovation in the age of knowledge economy. *Springer*, 225-227. DOI:10.1007/978-3-030-03207-4

Zhan, D.S., Kwan, M.P., Zhang, W.Z., Fan, J., Yu, J.H., Dang, Y.X., (2018). Assessment and determinants of satisfaction with urban livability in China. *Cities*, 79, 92–101. https://doi.org/10.1016/j.cities.2018.02.025

Ziari, keramatollah; Hosseini, Ali, Behzadi Rad, Masoud. (2022). Analyzing and identifying the key drivers of the city development strategy (CDS) in city planning, a future research approach to the city category, *Journal of Sustainable City*, 5 (3): 39-60. (in persian). https://doi.org/10.22034/jsc.2022.339279.1621

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.61186/jgs.25.78.11]